

Kadernota 2027-2030

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Aanbieding.....	3
1. Financiële situatie op Hoofdpijnen.....	6
2. Beleidsmatige ontwikkelingen	8
2.1 Programma 0 Bestuur en ondersteuning	8
2.2 Programma 1 Veiligheid	9
2.3 Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	10
2.4 Programma 3 Economie	10
2.5 Programma 4 Onderwijs.....	11
2.6 Programma 5 Sport, cultuur en recreatie.....	13
2.7 Programma 6 Sociaal Domein	14
2.8 Programma 7 Volksgezondheid en milieu.....	17
2.9 Programma 8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	18
3. Financiële ontwikkelingen	20
3.1 Autonome ontwikkelingen	20
3.2 Overige noodzakelijkheden.....	25
3.3 Meerjareninvesteringsplan.....	27
3.4 Latente ontwikkelingen	32
3.5 Toekomstige financiële positie	35
Bijlage 1. Financiële uitgangspunten.....	38
Bijlage 2. Twente Board.....	40

Aanbieding

Aan de leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt de kadernota voor 2027 tot en met 2030. In de kadernota stelt het college normaal gesproken inhoudelijke en financiële doelen voor de komende jaren. Omdat er in maart dit jaar verkiezingen hebben plaatsgevonden, is deze kadernota beleidsarm. De autonome ontwikkelingen zijn financieel vertaald, maar grote wensen en ambities zijn niet financieel vertaald. Haaksbergen staat voor een aantal grote uitdagingen. Het ravijnjaar is door incidentele compensatie van het Rijk uitgesteld naar 2028 en dat ziet de gemeente ook in het meerjarenperspectief. De prognose is dat het jaar 2027 nog met een positief saldo sluit, maar de jaren daarna ontstaan er tekorten. Dit vraagt acties om een financieel gezonde, zelfstandige gemeente te kunnen blijven. Voor de Programmabegroting 2027 wordt een aantal kleinere acties voorgesteld om het begrotingssaldo te verkleinen. Voor de jaren 2028 en verder acht het college het noodzakelijk de programmabegroting en taken weer grondig onder de loep te nemen om uw raad keuzes voor te kunnen leggen om financieel gezond te blijven en ruimte te vinden voor de majeure opgaven en ambities, die de komende jaren ook financieel zullen worden vertaald in de programmabegroting.

Financiële ontwikkelingen

Het college heeft in deze kadernota de autonome ontwikkelingen en een aantal noodzakelijkheden financieel vertaald. Een aantal ontwikkelingen vraagt meer personele inzet door wetwijzigingen, zoals bij leerplicht, inwonersbetrokkenheid, archief en digitale veiligheid (CISO). Zo stelt de Wet versterking participatie het verplicht de inspraakverordening te vervangen door een participatieverordening en is het daarbij verplicht een regeling voor uitdaagrecht op te nemen. Ook de Cyberbeveiligingswet scherpt de eisen voor cyberbeveiliging aan en maakt cyberweerbaarheid expliciet een bestuurlijke verantwoordelijkheid. Daarnaast zijn er een aantal regionale ontwikkelingen die extra budget vragen. Met name de kosten voor huishoudelijke ondersteuning gaan fors omhoog door de verplichting reële tarieven te betalen binnen het Sociaal Domein.

Naast de autonome ontwikkelingen heeft het college een aantal zaken opgenomen, die het absoluut noodzakelijk vinden om een leefbare gemeente te blijven. Dit betreft geen grote bedragen, maar heeft wel direct uitstraling op onze samenleving en dienstverlening. Zo wil het college incidenteel extra investeren in het straatmeubilair en de speelvoorzieningen, mede omdat de bezuinigingen van de afgelopen jaren zichtbaar worden in de openbare ruimte en het wel kwaliteit wil behouden. Ook verhoging van het ziektevervangingsbudget acht het college noodzakelijk om de kwaliteit van de dienstverlening op orde te houden en te voorkomen dat nog meer uitval wordt veroorzaakt door een te hoge werkdruk.

Ambities en opgaven

De ambities en opgaven zijn niet financieel vertaald in deze kadernota, maar vragen wel om keuzes richting de Programmabegroting 2027. Tegenover extra investeringen zullen ook extra ombuigingen moeten komen, zoals het er nu uitziet.

Eind 2025 heeft uw raad de Omgevingsvisie vastgesteld waarin drie hoofdthema's staan genoemd: Krachtige kernen, Toekomstbestendig buitengebied en Samen sociaal. Uit het participatietraject voor de Omgevingsvisie is naar voren gekomen dat onze inwoners blij zijn met de voorzieningen die Haaksbergen kent en deze graag wil behouden. Genoemd zijn het

centrum met een goed winkelaanbod en evenementen, het zwembad, Huis van Haaksbergen en de sport- en onderwijsvoorzieningen. Het behoud van deze voorzieningen en het versterken van onze gemeente, vraagt in de komende jaren echter om keuzes. Naast het investeren in voorzieningen blijft investeren in de organisatie belangrijk. Vanuit de het Rijk worden taken en verantwoordelijkheden bij gemeenten belegd, waarop geïnvesteerd moet worden, enerzijds om de dienstverlening op peil te houden, anderzijds om de gegevens van de inwoners goed te beschermen en te voldoen aan wet- en regelgeving. Hieronder worden kort de belangrijkste onderwerpen benoemd, die forse investeringen vragen de komende jaren.

Onderwijs

Stichting Portuur heeft een verzoek bij de gemeente ingediend voor nieuwbouw van een middelbare school. Uiterlijk eind 2026 moet de gemeente een reactie geven op dit verzoek. De nieuwbouw van een middelbare school vraagt een investering van ruim 30 miljoen euro. Er loopt nog een onderzoek naar de kosten voor renovatie van het huidige gebouw: de Bouwmeester. Er is een structureel bedrag opgenomen in de meerjarenbegroting om de kapitaallasten te dekken en er is een reserve voor het Integraal Onderwijshuisvestingsplan opgebouwd. Om de investering van nieuwbouw te kunnen dekken, is daarnaast nog een forse extra structurele investering nodig.

Volgens de eerste fase van het Integraal Onderwijshuisvestingsplan (IHP) werkt het college aan ver- of nieuwbouw van de basisscholen in de kerkdorpen. Hiervoor is een bedrag opgenomen in de programmabegroting. Door stijgende kosten is een extra bedrag nodig voor ver- of nieuwbouw van deze scholen.

Voor de middellange termijn van het IHP zijn 6 scholen genoemd, die in aanmerking komen voor ver- of nieuwbouw. Hierbij zal ook sprake zijn van clustering van verschillende scholen. Deze ontwikkeling is nog niet financieel vertaald in de programmabegroting.

Hierbij zijn de gymvoorzieningen nog niet betrokken en ook daar is renovatie of nieuwbouw van in ieder geval twee gymzalen noodzakelijk.

Zwembad

Het college heeft in 2025 bij de voorzieningendiscussie voorgesteld het zwembad te sluiten om de financiële positie gezond te houden. Op dit moment wordt het zwembad open gehouden met een, zeer kostbare, open boek begroting en onderzoekt het college de mogelijkheden voor renovatie of nieuwbouw. Hiervoor zijn verschillende scenario's uitgewerkt en zijn de investeringskosten en de verwachte exploitatielasten van de verschillende scenario's bekend.

Bedrijfsvoering (Informatiemanagement)

Informatiemanagement is een randvoorwaarde voor goede, betrouwbare en toegankelijke dienstverlening aan onze inwoners. De focus ligt op het verbeteren van de vindbaarheid, volledigheid en betrouwbaarheid van informatie. Dit draagt bij aan een snellere afhandeling van klantvragen, betere dossiervorming en het werken op basis van actuele en juiste informatie. Om deze doelen te realiseren, bouwen de gemeente aan een stabiel ingerichte IM organisatie en intensificeert het de regionale samenwerking. In 2025 is de gezamenlijke Pilot IM Samenwerking met de gemeente Hengelo succesvol afgerond. In 2026 verkent de gemeente, als logische vervolgstap op de bestaande IT samenwerking, een verdergaande samenwerking op het gebied van informatiemanagement. Voor deze ontwikkeling is een incidentele en structurele investering nodig. Deze middelen zijn noodzakelijk om aansluiting bij de samenwerking met Hengelo

mogelijk te maken en de kwaliteit en continuïteit van de informatievoorziening structureel te borgen.

Vastgoed

Het gemeentehuis, het Huis van Haaksbergen en de sporthallen zijn het belangrijkste vastgoed van de gemeente. Er is meer geld nodig voor onderhoud aan het gemeentehuis en het Huis van Haaksbergen. De sporthallen De Els en de Bouwmeester zijn functioneel maar gedateerd en moeten op termijn worden aangepakt. Daarnaast ligt er de wettelijke verplichting in 2050 energieneutraal te zijn. Voor beide sporthallen geldt dat ze zijn afgeschreven en nieuwbouw wellicht een betere optie is als renovatie. Dit hangt ook samen met de keuzes die gemaakt worden op het gebied van onderwijshuisvesting.

Meerjarenperspectief

Het meerjarenperspectief laat een financieel tekort zien en de grote investeringen zijn op dit moment nog niet financieel vertaald in deze kadernota. Het is voor de gemeente een wettelijke plicht onderwijs- en sportvoorzieningen te hebben, maar het is een keuze óf en wanneer gebouwen worden gerenoveerd of vervangen. Een aantrekkelijk centrum en toegankelijke voorzieningen hebben effect op de uitstraling van Haaksbergen, is Haaksbergen een leefbare gemeente, waar mensen graag wonen en recreëren. Een sterke organisatie is echter ook randvoorwaardelijk voor het uitvoeren van de basistaken, om iedereen volwaardig mee te kunnen laten doen in de samenleving en uitvoering te geven aan de ambities.

Waar deze kadernota een perspectief laat zien van 4 jaar vraagt dit om een breder perspectief en een langere termijnplanning. Uw raad zal keuzes moeten maken, wat is echt noodzakelijk en op welke termijn? Waar moet de gemeente in investeren en waar kan de gemeente andere partijen betrekken om mee te investeren. Zo wordt voor het zwembad al onderzocht of er andere partijen zijn die de investeringskosten kunnen dragen, zodat de gemeente alleen exploitatielasten hoeft op te nemen in de programmabegroting.

Eind 2026 wil het college uw raad een voorstel voorleggen voor een bestemmingsreserve bovenwijks kostenverhaal, waarmee ontwikkelaars bijdragen aan bovenwijkse voorzieningen. Zo moet er zowel aan de inkomstenkant als aan de kostenkant gekeken worden wat mogelijk is. Haaksbergen heeft de afgelopen jaren al forse bezuinigingen en ombuigingen doorgevoerd, om ruimte te creëren zullen moeilijke keuzes gemaakt moeten worden. Het is niet genoeg om te willen wat goed is; de gemeente moet ook durven kiezen wat haalbaar is.

1. Financiële situatie op Hoofdlijnen

Startpunt Kadernota

Het startpunt voor deze kadernota zijn de resultaten uit de Programmabegroting 2026-2029 en de Eindejaarsrapportage 2025 (inclusief meerjarige bijstellingen) voor de jaren 2027-2029. De Programmabegroting 2029 vormt de basis voor 2030.

Autonome ontwikkelingen

Onder de autonome ontwikkelingen zijn de prijsstijgingen op verbonden partijen opgenomen. Deze prijsstijgingen zijn gebaseerd op de ontwerpbegrotingen van de gemeenschappelijke regelingen.

Daarnaast is de programmabegroting geactualiseerd met indexaties conform de uitgangspunten in bijlage 1. De financiële effecten hiervan kunnen worden opgevangen binnen de stelpost prijsstijgingen, die wordt gevoed vanuit het accres van het Rijk. De Meicirculaire 2026 maakt nog geen onderdeel uit van deze kadernota.

Ook zijn autonome ontwikkelingen binnen het bestaande beleid opgenomen en toegelicht in deze Kadernota 2027.

Noodzakelijkheden

Aanvullend op de autonome ontwikkelingen vinden het college en organisatie het noodzakelijk een aantal ontwikkelingen op te nemen in de Programmabegroting 2027.

Financieel is het verloop van het meerjarenperspectief na de verwerking van de eerder genoemde ontwikkelingen als volgt:

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling saldo begroting	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Saldo begroting 2026-2029	984	2	249	249
Amendement A17 Zwembad de Wilder	-200	0	-200	-200
Mutaties eindejaarsrapportage 2025	61	101	-45	-45
Saldo begroting voor aanvang Kadernota 2027	845	103	4	4
Autonome ontwikkelingen Kadernota 2027	-140	-535	-552	-811
Financiële consequenties noodzakelijkheden	-338	-183	-319	-138
Saldo begroting na vaststelling Kadernota 2027	367	-615	-867	-944

Financiële situatie op hoofdlijn

Deze kadernota laat zien dat de gemeente Haaksbergen voor flinke financiële uitdagingen staat. De Programmabegroting 2027 sluit nog met een positief saldo, maar vanaf 2028 laat de meerjarenbegroting een structureel oplopend tekort zien. Belangrijke oorzaak hiervoor is de structurele korting van het Rijk op het Gemeentefonds. Door incidentele compensatie in de Meicirculaire 2025 (voor 2026 en 2027) is het ravijnjaar verschoven naar 2028. Hierdoor blijft de financiële positie structureel onder druk staan.

De resultaten ontwikkelen zich als volgt:

- 2027: + € 367.000
- 2028: - € 615.000
- 2029: - € 867.000
- 2030: - € 944.000

Maatregelen

Op basis van het huidige financiële saldo van de Programmabegroting 2027 blijft regulier toezicht van de provincie van toepassing. Voor 2028 dient de financiële positie verbeterd te worden, om te voorkomen dat de gemeente Haaksbergen onder preventief toezicht komt te staan. Om de financiële positie te verbeteren neemt het college voor zowel de korte als de lange termijn maatregelen. Dit wordt in paragraaf 3.5 “Toekomstige financiële positie” nader toegelicht.

De korte termijn is gericht op het proces van de Programmabegroting 2027 en de lange termijn op de Programmabegroting 2028. Richting het proces van de Programmabegroting 2028 wordt weer een grootschalige bezuinigingsoperatie gestart. Gezien de verschillende opgaven en wensen die er nog zijn, zal de bezuinigingsoperatie naast het huidige tekort ook moeten voorzien in middelen voor toekomstige grote opgaven en wensen. De gemeente Haaksbergen heeft al verschillende bezuinigingsrondes doorlopen, waardoor al veel bezuinigd is. Dit betekent dat er ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden, om in de toekomst een sluitende programmabegroting te realiseren.

2. Beleidsmatige ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt per programma ingegaan op trends en ontwikkelingen, die van invloed zijn op het bestaand beleid. Het betreft een beperkt aantal belangrijke ontwikkelingen, die de komende jaren op de gemeente afkomen en een effect hebben. Daarnaast worden de belangrijkste opgaven binnen de programma's toegelicht.

2.1 Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Inleiding

Binnen het programma Bestuur en ondersteuning speelt de bedrijfsvoering een grote rol. De activiteiten binnen de bedrijfsvoering zijn gericht op het ondersteunen van beleidsprogramma's en hiermee de uitvoering van de gemeentelijke taken. Dit loopt van inkoop tot financiën, van personeel tot communicatie. Belangrijk hierbij is de visie op dienstverlening en zorgen dat onze dienstverlening passend is, zodat iedereen de dienstverlening krijgt die hij of zij nodig heeft.

Informatiemanagement

Informatiemanagement is een randvoorwaarde voor goede, betrouwbare en toegankelijke dienstverlening aan onze inwoners. In de afgelopen jaren is ingezet op het op orde brengen van deze basis; in 2026 wordt deze koers voortgezet en wordt deze verder verstevigd. De focus ligt op het verbeteren van de vindbaarheid, volledigheid en betrouwbaarheid van informatie. Dit draagt bij aan een snellere afhandeling van klantvragen, betere dossiervorming en het werken op basis van actuele en juiste informatie. Daarnaast wordt ingezet op verdere digitalisering van werkprocessen en een cultuurverandering, waarbij digitaal en zaakgericht werken de norm is.

Om deze doelen te realiseren wordt gebouwd aan een stabiel ingerichte IM-organisatie en wordt de regionale samenwerking geïntensiveerd. In 2025 is de gezamenlijke pilot IM Samenwerking met de gemeente Hengelo succesvol afgerond. In 2026 wordt, als logische vervolgstap op de bestaande IT-samenwerking, een verdergaande samenwerking op het gebied van informatiemanagement verkend.

Voor deze ontwikkeling is een incidentele en structurele investering nodig. Deze middelen zijn noodzakelijk om aansluiting bij de samenwerking met Hengelo mogelijk te maken en de kwaliteit en continuïteit van de informatievoorziening structureel te borgen. Zonder deze investering bestaat het risico dat noodzakelijke kwaliteits- en efficiëntieslagen uitblijven, met negatieve gevolgen voor de dienstverlening aan inwoners en voor de bestuurlijke en wettelijke verantwoordelijkheden van de gemeente.

De samenwerking bevindt zich in 2026 nog in een verkennende fase. De exacte scope, governance, taakverdeling en kosten zijn daarom nog niet volledig uitgewerkt. De benodigde middelen zijn gebaseerd op een hoog-over inschatting van onder meer capaciteit en expertise, professionalisering van systemen en processen, structurele borging van governance en opleiding en ondersteuning van medewerkers. Deze financiële ruimte is nodig om de samenwerking daadwerkelijk vorm te geven en bestuurlijke keuzes mogelijk te maken.

Bezwaren

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is sprake van een duidelijke toename van het aantal bezwaren tegen besluiten over omgevingsvergunningen. Met name in 2025 is het aantal bezwaarzaken over buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA's) sterk gestegen. Deze zaken zijn complex van aard en vereisen meer tijd voor inhoudelijke beoordeling, mede doordat jurisprudentie onder de Omgevingswet nog beperkt beschikbaar is. Met het vervallen van de TAM-IMRO-procedures per 1 januari 2026, wordt een verdere toename van het aantal bezwaarprocedures verwacht.

De toegenomen werklast heeft gevolgen voor de doorlooptijd van bezwaarprocedures. In 2025 zat gemiddeld 7,5 weken tussen het uitbrengen van het advies en de beslissing op bezwaar, tegenover 4,4 weken in 2024. Deze langere doorlooptijd zet druk op de totale afhandelingstijd en de wettelijke beslistermijnen.

Om continuïteit, kwaliteit en tijdige advisering te kunnen waarborgen, is een stabiele en voldoende brede bezetting van de commissie noodzakelijk. Gezien de toegenomen complexiteit en het groeiende aantal zaken, is uitbreiding met een extra commissielid wenselijk. Dit draagt bij aan een evenwichtigere verdeling van werkzaamheden en kan helpen de doorlooptijden van bezwaarprocedures te beperken.

Paspoortenpiek

Sinds 2024 is sprake van een sterke stijging van de legesinkomsten voor de verstrekking van paspoorten en identiteitskaarten. Deze toename hangt samen met de verwachte piek in het aantal aanvragen, die zich naar verwachting voordoet in de jaren 2026 en 2027. Op basis hiervan zijn de geraamde inkomsten voor deze jaren naar boven bijgesteld.

Vanaf 2028 wordt een daling van het aantal aanvragen verwacht ten opzichte van 2027. Deze dalende trend zet zich vanaf 2029 sterker door, waarmee de piekperiode is afgerond. Als gevolg hiervan zijn de structurele legesinkomsten vanaf 2029 naar beneden bijgesteld.

2.2 Programma 1 Veiligheid

Inleiding

Dit programma omvat de taken die voortvloeien uit de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid, zoals vastgelegd in het Integraal Veiligheidsplan 2024-2027. In samenwerking met partners zoals politie, brandweer, Veiligheidsregio, omliggende Twentse gemeenten, inwoners en ondernemers, wordt binnen dit programma ingezet op een veilig Haaksbergen. Het richt zich daarbij op uiteenlopende thema's binnen het veiligheidsdomein, waaronder integrale veiligheidszorg, aanpak van ondermijning, evenementenveiligheid, crisisbeheersing en inzet van en samenwerking met de brandweer.

Transitie Sekswerkcontroles

De afgelopen jaren heeft het sekswerk in Nederland een duidelijke verschuiving doorgemaakt van de vergunde naar onvergunde (en minder zichtbare) vormen. Dit bemoeilijkt het toezicht en de handhaving en vergroot de risico's voor sekswerkers. Mede daarom is er behoefte aan een herziening en versterking van beleid en samenwerking tussen gemeenten en politie om toezicht en handhaving effectiever te organiseren. Daarnaast verandert het toezichtkader. Op basis van

landelijke afspraken, vastgelegd in het Meerjarenbeleidsplan politie 2024-2027, richt de politie zich primair op strafrechtelijke handhaving, met een focus op de opsporing van mensenhandel. De taken op onder andere het gebied van het bestuurlijke toezicht (APV) zijn de afgelopen jaren door de politie uitgevoerd en komen nu weer bij de gemeente te liggen.

Op dit moment is het nog onbekend welke financiële en organisatorische consequenties deze ontwikkeling met zich meebrengt, maar de verwachting is wel dat deze consequenties er zullen zijn.

Ondermijning

Ondermijning betreft de verwevenheid tussen onderwereld en bovenwereld, waarbij legale structuren worden misbruikt voor criminele activiteiten. Ondermijning is veelzijdig en onzichtbaar, wat de bestrijding complex maakt. Ook in 2027 wordt uitvoering gegeven aan de in het beleid beschreven doelstellingen. Waarbij oog voor toezicht en handhaving in de kernen en in het buitengebied wordt gehouden.

2.3 Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Inleiding

Dit programma richt zich op de mobiliteit van personen en goederen in Haaksbergen. Dit omvat de aanleg en het onderhoud van wegen, fiets- en voetpaden en openbaar vervoer.

Openbare verlichting

Momenteel zijn er diverse ontwikkelingen gaande gericht op het moderniseren, verduurzamen en waarborgen van de veiligheid van de openbare verlichting. De focus ligt op energiebesparing, het beperken van materiaalverbruik en het toepassen van duurzamere materialen. Daarnaast wordt de elektrische installatie geïventariseerd en worden de bijbehorende inspecties uitgevoerd. Komende periode wordt een nieuw beheerplan opgesteld voor de komende vier jaar, zodat de onderhouds- en beheerkosten beter aansluiten op het huidige areaal.

Wegenbouw

Gezondheid van medewerkers in fysiek zware beroepen, zoals onder andere de wegenbouw, krijgt steeds meer aandacht. Dit is zeer terecht maar de keerzijde hiervan is dat de kosten van bijvoorbeeld straatwerkzaamheden flink stijgen, handmatig straten grotendeels zal verdwijnen en in plaats hiervan er machinaal gestraat moet worden. Helaas zijn de huidige machines allemaal nog niet geschikt om gebruikt materiaal te hergebruiken en moet er nieuw materiaal aangekocht worden. Dit werkt kostenverhogend, is niet goed voor de circulariteit en er worden meer grondstoffen gebruikt voor nieuwe productie.

Steeds (onvoorziene) stijgende prijzen van grondstoffen en brandstof werken kostenverhogend.

2.4 Programma 3 Economie

Inleiding

De gemeente Haaksbergen staat bekend als fijne gemeente om in te wonen, werken en recreëren. Er zijn betrokken inwoners en er is een goed georganiseerd, lokaal geworteld bedrijfsleven. Noaberschap is kenmerkend voor de Haaksbergse mentaliteit en zorgt voor

sterke netwerken in de samenleving. Onder dit programma valt de stimulering van de lokale economie, ontwikkeling van de bedrijventerreinen, recreatie en toerisme en het centrum.

Toekomstbestendig centrum Haaksbergen

Ontwikkelingen laten zien dat vitale centra vragen om een structurele en professionele samenwerking tussen gemeente, ondernemers en pandeigenaren, de zogenaamde gouden driehoek. In Haaksbergen committeren alle partijen zich voor de lange termijn en wordt gezamenlijk geïnvesteerd in projecten, die bijdragen aan een gezond en toekomstbestendig centrum. Deze samenwerking kan alleen effectief zijn als daar voldoende financiële middelen voor zijn.

Evenementen

In lijn met de maatschappelijke trend naar meer beleving, ontmoeting en vrijetijdsbesteding, is het belangrijk om budget voor evenementen beschikbaar te hebben. Een groter en gevarieerder evenementenaanbod versterkt de levendigheid, verhoogt de aantrekkelijkheid van Haaksbergen en draagt bij aan een positieve beleving voor inwoners en bezoekers.

Vitale Vakantieparken

De aanhoudende trend van permanente bewoning binnen verblijfsrecreatie zet het toeristisch potentieel onder druk en verstoort het beoogde ruimtelijk beleid. Er ontstaan risico's op ondermijning en overlast. Hierdoor komen de leefbaarheid en veiligheid in onze gemeente onder druk te staan.

2.5 Programma 4 Onderwijs

Inleiding

Als gemeente hebben we een belangrijke rol voor het onderwijs binnen onze gemeente. Zo is de gemeente onder andere verantwoordelijk voor goede onderwijshuisvesting, het voorkomen van onderwijsachterstanden bij kinderen en het voortijdig schoolverlaten onder jongeren, maar ook wordt toegezien op leerplicht en zorggedragen voor het leerlingenvervoer en de aansluiting van zorg en onderwijs.

Onderzoek bewegingsonderwijs en aanvraag gymzalen Pius X en Bonifatius

In 2026 wordt de staat en capaciteit van de voorzieningen voor het bewegingsonderwijs onderzocht. Daarmee wordt bepaald of het huidige aantal zaaldelen nog voldoet aan de behoefte en wettelijke normen. Ook wordt in beeld gebracht in hoeverre de locaties toe zijn aan renovatie of vervanging, waarbij rekening wordt gehouden met behoefte, urennormen, spreiding en bereikbaarheid. Uw raad wordt op korte termijn over scenario's en financiële consequenties geïnformeerd.

Twee van deze voorzieningen, de gymzalen Pius X en Bonifatius, staan onder beheer van Stichting Keender. Zij zijn hiermee verantwoordelijk voor het dagelijks en klein onderhoud. Voor groot onderhoud kan Stichting Keender op basis van onze verordening onderwijshuisvesting aanspraak maken op een gemeentelijke bijdrage. In verband met de slechte staat van deze gebouwen, heeft Stichting Keender voor 2026 hiervoor een aanvraag ingediend. Deze aanvraag wordt ondersteund door een kostenopgave voor 5-jarig groot onderhoud. Momenteel wordt deze kostenopgave geanalyseerd op basis van de verordening onderwijshuisvesting. Enkele posten voor groot onderhoud worden door onze verordening uitgesloten, waardoor het

totaalbedrag mogelijk lager uitvalt. Besluitvorming is noodzakelijk gezien de huidige staat van de gebouwen, maar wel afgewogen tegen resultaten uit voornoemd onderzoek en de planvorming in het Integraal Huisvestingsplan. Dit jaar wordt een voorstel voorgelegd.

Basisschool Buurse

Voor Basisschool Buurse ligt in lijn met het IHP een aanvraag voor een onderwijsvoorziening voor van Stichting Keender, onderbouwd met een vergelijkend onderzoek naar nieuwbouw of revitalisatie (grondige renovatie). Zowel het advies van het onderzoek als de aanvraag gaan uit van revitalisatie vanwege doelmatigheid en lagere kosten.

Uitgangspunt bij beide varianten is een integraal gebouw inclusief ongeveer 150 m² kinderopvang, in lijn met de ambitie voor integrale kindcentra (IKC). Bij revitalisatie ontstaat echter ongeveer 150 m² overmaat door dalende leerlingaantallen. Dit jaar ontvangt uw raad een kredietvoorstel, waarbij in geval van keuze voor revitalisatie twee scenario's mogelijk zijn. De overmaat slopen (kosten geschat op € 130.000) of behoud en herbestemming, bijvoorbeeld voor maatschappelijke functies (MFA) wat kansen biedt voor multifunctioneel gebruik, maar een aanvullende investering vraagt.

In beide scenario's (nieuwbouw of revitalisatie) moeten nog een aantal p.m. kosten nader worden ingevuld. Ook deze worden voorgelegd in het kredietvoorstel. In de huidige begroting is al rekening gehouden met een investeringsbedrag zoals opgenomen in het IHP. Dit zal niet voldoende zijn. Nadat besluitvorming plaatsvindt over het kredietvoorstel, kan besluitvorming plaatsvinden over de aanvraag.

Basisschool St. Bonifacius (St. Isidorushoeve)

Ook voor de St. Bonifacius ligt in lijn met het huidige IHP een aanvraag voor een onderwijsvoorziening voor van Stichting Keender, onderbouwd met een vergelijkend onderzoek naar nieuwbouw of revitalisatie. Zowel het advies van het onderzoek als de aanvraag gaan uit van nieuwbouw, vanwege functionele kwaliteit, toekomstbestendigheid en efficiënte exploitatie.

Het plan omvat ongeveer 768 m² onderwijsruimte en 65 m² kinderopvang binnen een integraal gebouw. Ook hiervoor wordt uw raad een kredietvoorstel voorgelegd, waarin ook p.m. kosten zijn ingevuld. Nadat besluitvorming plaatsvindt over het kredietvoorstel, kan besluitvorming plaatsvinden over de aanvraag. In de huidige programmabegroting is al rekening gehouden met een investeringsbedrag zoals opgenomen in het IHP. Dit zal niet voldoende zijn.

Het Assink Lyceum

Stichting Portuur heeft een aanvraag voor een onderwijsvoorziening ingediend voor nieuwbouw. Er is door de gemeente rekening gehouden met een bedrag van € 26.250.000 incl. Btw (prijsspeil 2022). Dit blijkt niet toereikend voor de onderzochte varianten (nieuwbouw en vernieuwbouw locatie van Brakelstraat). Door stijgende bouwkosten (circa +9,7%) wordt nieuwbouw geraamd op circa € 30.800.000 (2025) oplopend tot € 33.400.000 (2029). De kosten voor vernieuwbouw liggen nog hoger: circa € 32.100.000 (2025) tot € 34.800.000 (2029). De planvorming is gebaseerd op een integraal Programma van Eisen (7.010 m² BVO) en een multidisciplinaire verkenning. Voor de kadernota wordt uitgegaan van een afschrijvingstermijn van 40 jaar (conform verordening).

Uw raad wordt gevraagd een richtinggevende keuze te maken, mede op basis van het Programma van Eisen (7.010 m²) en de gehanteerde afschrijvingstermijn van 40 jaar. Aanvullend onderzoek naar de locatie Bouwmeester wordt betrokken bij de definitieve besluitvorming.

Actualisatie IHP

In 2026 is gestart met de actualisatie van het IHP. Hierin wordt de middellange termijn van het huidige IHP verder uitgewerkt. Dit omvat de eventuele clustering van 6 basisscholen. De opgave vraagt een integrale aanpak, waarbij onderwijshuisvesting wordt verbonden met onder andere ruimtelijke ontwikkelingen, het onderzoek naar bewegingsonderwijs en de plannen rondom Het Assink Lyceum. Dit biedt kansen voor efficiënter ruimtegebruik en toekomstbestendige voorzieningen, maar vraagt tijdige strategische keuzes en goed overleg met de betrokken partners.

Uitgangspunt is clustering van scholen in plaats van solitaire vernieuwing, gezien schaalgrootte, verouderd vastgoed en leerlingontwikkeling. Dit vraagt strategische keuzes over toekomstige schoollocaties en combinaties. Een groot deel van het vastgoed (1955–1977) is aan vervanging of ingrijpende renovatie toe, wat de urgentie van besluitvorming benadrukt.

2.6 Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Programma 5 omvat sport, cultuur en recreatie. Een breed programma. Naast sport en cultuur vallen namelijk ook openbaar groen, erfgoed, speelvoorzieningen en recreatie binnen dit programma.

Zwembad

Voor zwembad De Wilder is in 2023 onderzoek gedaan naar mogelijke toekomstscenario's voor het zwembad. In 2026 is dit onderzoek geactualiseerd ten behoeve van de Kadernota. Daarnaast faciliteert de gemeente de gebruikers van het zwembad in het opstellen van een basis-, plus- en minvariant voor een toekomstig zwembad, als reactie op het amendement van uw raad van 5 november 2025. In 2026 zal nader onderzoek gedaan worden naar de ruimtelijke, technische en financiële haalbaarheid van mogelijke scenario's. Daarnaast heeft besluitvorming plaatsgevonden over de openstelling van het zwembad tot eind 2027.

Sportakkoord

Er wordt een nieuw Sportakkoord 2027-2030 ontwikkeld, waarmee een vervolg wordt gegeven aan het Sportakkoord Haaksbergen 2023-2026. In 2026 wordt deze samen met de kerngroep sportakkoord, de aaneengesloten gemeentelijke domeinen en overige (sport)partners vormgegeven.

Daarnaast zal er in samenspraak met vastgoed en onderwijs een start worden gemaakt met een te ontwikkelen binnensport accommodatiebeleid vooruitkijkende naar de opgaven binnensport.

Zorgplicht Bibliotheken

Gemeenten zijn verplicht te zorgen voor de aanwezigheid en toegankelijkheid van een volwaardige bibliotheek. Gemeenten moeten samen met de bibliotheek een meerjarenplan

opstellen voor de invulling. Vanaf 2027 wordt dit structureel opgenomen in het Gemeentefonds, waarmee deze ook als zodanig benoemd moet worden in de Programmabegroting 2027.

2.7 Programma 6 Sociaal Domein

Inleiding

Binnen het programma Sociaal Domein valt de ondersteuning, die inwoners kunnen ontvangen om zoveel mogelijk op eigen kracht te kunnen functioneren. De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015), Jeugdwet, Participatiewet, Wet inburgering en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening vallen onder dit programma. Dit betekent dat dit programma een grote diversiteit aan wettelijk uitvoeringstaken heeft.

Aanpak eenzaamheid Jongvolwassenen

Uw raad heeft in 2025 via de motie *Samen Sterk tegen eenzaamheid onder jongvolwassenen* verzocht om een versterkte aanpak. Regionaal en lokaal is een (beperkte) aanpak in uitvoering. Een uitgebreide(re) aanpak kost extra tijd en middelen, die binnen de huidige formatie en programmabegroting niet beschikbaar zijn. Realisatie van de motie vraagt aanvullende capaciteit en middelen.

Hiervoor is aan personele capaciteit en activiteiten een extra structureel bedrag van in totaal € 45.000 nodig. Met deze middelen kan een samenhangende lokale aanpak worden ontwikkeld die aansluit bij bestaande netwerken en preventieve inzet op mentaal welbevinden. Indien er geen aanvullende middelen beschikbaar worden gesteld, blijft uitvoering beperkt tot integratie binnen bestaande werkzaamheden.

Prioritaire Agenda Jeugdzorg

Op basis van de Wet Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg moeten gemeenten de (hoog) specialistische zorg, waaronder wonen en verblijf, regionaal organiseren. Hoewel veel dingen goed gaan, kost het nog steeds moeite de samenwerking tot stand te brengen. De Prioritaire Agenda Jeugdzorg beoogt de regionale samenwerking te versterken.

Op 14 januari 2026 heeft het Algemeen Bestuur (AB) SamenTwente de Prioritaire Agenda Jeugdzorg vastgesteld. Het AB heeft besloten voor 2027 incidenteel middelen op te nemen in de begroting SamenTwente en heeft de intentie uitgesproken het bedrag vanaf 2028 structureel op te nemen in de begroting SamenTwente. De gemeente is verplicht besluiten van het AB SamenTwente uit te voeren, inclusief financiële consequenties; dit is daarom een autonome ontwikkeling.

Het aandeel voor onze gemeente bedraagt € 52.000. De verwachting is dat de investering vanaf 2027 tot lagere uitgaven op jeugdzorg gaat leiden. Daarom stelt het college ook voor een incidentele taakstelling van € 10.000 op de uitgaven jeugdzorg in de Programmabegroting 2027 op te nemen. Mocht het AB SamenTwente besluiten het bedrag van € 52.000 structureel in haar begroting op te nemen, zal het college u voorstellen in 2028 een taakstelling van € 30.000 in de programmabegroting op te nemen en vanaf 2029 een structurele taakstelling van € 52.000.

Coördinator Preventie en Gezondheid

Sinds 2023 geven gemeenten uitvoering aan het integraal gezondheidsbeleid gebaseerd op het landelijk akkoord "Gezond en Actief Leven Akkoord" (GALA). Door middel van een Specifieke

Uitkering (SPUK) de gemeente zich op vijf preventieve ketenaanpakken: Kansrijke Start, Welzijn op Recept, Valpreventie, Kind naar een Gezonder Gewicht en Volwassenen naar een Gezonder Gewicht. Deze domein overstijgende aanpakken vragen voortdurende afstemming, samenwerking met netwerkpartners en monitoring. Met het nieuwe Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) wordt deze beweging verder versterkt.

Als gemeente moeten we zorgdragen voor een goede borging, daarvoor is vanaf 2027 een structurele coördinerende rol noodzakelijk. De gemeente houdt regie en overzicht door coördinatie te bundelen. Zij wil versnippering voorkomen en ziet een efficiëntieslag in het bundelen van coördinatie.

Om de uitvoering en coördinatie van deze landelijke preventietaken, én de samenwerking tussen zorgpartners, GGD, sociaal werk en gemeentelijke teams duurzaam te organiseren, is een structurele coördinator Gezondheid & Preventie nodig voor 20 uur per week. Budget € 47.000. Zonder deze middelen loopt de gemeente het risico dat de uitvoering van de ketenaanpakken niet wordt uitgevoerd.

Dienstverlening Wsw door SWB

Tijdens de onderhandelingen over het verlengen van de huidige dienstverleningsovereenkomst (hierna: DVO) heeft de SWB het verzoek gedaan, de volledige Rijksbijdrage voor de uitvoering van de Wsw over te maken aan de SWB. De SWB geeft aan dat een financiële bijdrage van de gemeente Haaksbergen in eerlijke verhouding moet staan tot de andere deelnemende GR gemeenten met het oog op de exploitatie en de dienstverlening. Volgens de SWB is dat nu niet het geval. Als de gemeente gebruik wil blijven maken van de dienstverlening Wsw door de SWB, is sprake van een autonome ontwikkeling.

In de onderhandelingen is afgesproken het huidige DVO voor het gehele jaar 2026 onder dezelfde condities te verlengen. Daarnaast wordt een businesscase opgesteld, waarin wordt onderzocht of de extra financiële vraag van de SWB aan Haaksbergen gerechtvaardigd is. Deze ziet op twee scenario's: een scenario op basis van een DVO (huidige situatie) en een scenario waarbij Haaksbergen toetreedt tot de GR. Op basis van de businesscase maakt Haaksbergen de afweging tussen het scenario om op basis van het DVO-construct (huidige situatie) een redelijk bedrag te gaan betalen óf om toe te treden tot de GR met de daarbij behorende kostenbijdrage. Ook worden de mogelijkheden van andere samenwerkingen onderzocht. Dit scenario wordt financieel vertaald in de Programmabegroting 2027 en als voorstel aan uw raad voorgelegd.

Gebaseerd op verlenging van het DVO en voldoen aan de wens van de SWB om de volledige Rijksbijdrage voor hun dienstverlening te betalen, komt dit neer op een structurele extra bijdrage van circa € 350.000.

Opgang ontheemden

De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) voor Oekraïense vluchtelingen loopt af op 4 maart 2027. Daarna introduceert het kabinet een transitiedocument, een tijdelijke reguliere verblijfsvergunning van drie jaar voor Oekraïense vluchtelingen.

Gemeenten verliezen de huidige Rijksvergoeding voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Het is nog onbekend of gemeenten hiervoor op andere wijze gecompenseerd worden.

Bij het transitiedocument vallen Oekraïners onder de Participatiewet in plaats van de leefgeldregeling. De VNG waarschuwt dat de overgang naar de Participatiewet extra tijd, capaciteit en financiële middelen vergt.

De Rijksoverheid geeft aan dat veel rechten en plichten nog worden uitgewerkt, maar dat gemeenten meerjarig perspectief moeten bieden. Deze autonome ontwikkeling leidt naar verwachting tot een netto kostenstijging voor gemeenten, zeker omdat de VNG stelt dat de transitie 2–3 jaar duurt en niet per 4 maart 2027 uitvoerbaar is.

Procesregie

Binnen het Integraal Veiligheidsplan 2024-2027 is ingezet op een integrale aanpak van complexe zorg- en veiligheidsvraagstukken. De in 2025 door de Noaberpoort uitgevoerde pilot procesregie zorg & veiligheid laat zien, dat deze inzet leidt tot betere samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners, snellere en preventieve interventies en meer bestuurlijke grip op risicovolle situaties. Door een duidelijke scheiding tussen casusregie en procesregie wordt voorkomen, dat kwetsbare inwoners tussen wal en schip vallen en worden escalaties en hoge maatschappelijke kosten op termijn beperkt.

Om deze werkwijze te borgen en maatschappelijke en bestuurlijke risico's te voorkomen, is het noodzakelijk procesregie structureel te continueren. De structurele kosten hiervoor bedragen € 96.661.

Formatie Zorg, Veiligheid en Inburgering

De taken onder Zorg en Veiligheid betreffen wettelijke taken, die we als gemeente moeten uitvoeren. Vanaf 2023 zijn nieuwe taken met betrekking tot zorg en veiligheid naar gemeenten toegekomen, zoals mensenhandel, aanpak radicalisering, AVE, Centrum seksueel geweld. Voor inburgering ontvangen de gemeente jaarlijks Rijksmiddelen voor diverse uit te voeren taken, zoals maatschappelijke opvang, begeleiding en de verplichte Participatieverklaringstrajecten. Binnen deze functie valt ook de uitvoering van de wettelijke taakstelling voor de huisvesting van statushouders, zoals opgelegd vanuit het Interbestuurlijk toezicht. Als deze taken niet meer worden uitgevoerd, heeft dat consequenties voor onze nieuwkomers en de te ontvangen uitvoeringsbudgetten van het Rijk. De formatie wordt nu door incidentele middelen gedekt (Oekraïne gelden), maar moet structureel worde geborgd. In totaal gaat het om een takkenpakket van 32 uur per week, waarvoor structureel een bedrag van € 92.051 benodigd is.

Functie beleidsmedewerker jeugd

Deze formatie is onder meer nodig voor de uitvoering van de maatregelen in de Hervormingsagenda Jeugd, die bijdragen aan het dempen van de kosten voor jeugdhulp. De Hervormingsagenda Jeugd is een landelijke verplichting. Vanuit het Rijk is er geld voor de Hervormingsagenda Jeugd. Gelet op de te plegen ombuigingen is meer inzet op beleid nodig, om de noodzakelijke maatregelen in gang te zetten. Niet alle urgente jeugdtaken worden op dit moment uitgevoerd. Dit heeft gevolgen voor de dienstverlening aan inwoners en leidt tot stagnering van de transformatie en realisatie van de ombuigingen. Het is ook niet mogelijk om, volgens regionale afspraken, voldoende capaciteit te leveren aan de regio wat nodig is en ook in de regio is afgesproken. Voor de verrekening van deze kosten tussen gemeenten ontvangt de gemeente jaarlijks een factuur vanuit de regio (gemiddeld betreft het een jaarlijks bedrag van bijna € 47.000 over de afgelopen 3 jaar).

In totaal gaat het om een takenpakket van 36 uur per week, waarvoor structureel een bedrag van € 103.557 benodigd is.

Indien de middelen voor deze formatie niet beschikbaar worden gesteld, worden niet alle urgente jeugdtaken opgepakt, waardoor de maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd niet volledig kunnen worden in- en uitgevoerd, bovendien blijft de gemeente jaarlijks de kosten voor de verrekening tussen gemeenten betalen.

2.8 Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Binnen dit programma valt de inzameling van afval. Ook het aanleggen en onderhouden van riolering en watersystemen en de bijbehorende rioolheffing vallen onder dit programma. Daarnaast vallen de werkzaamheden rondom milieubeheer, begraafplaatsen en volksgezondheid onder dit programma.

Het programma Volksgezondheid richt zich op het bevorderen van een gezonde leefstijl, het voorkomen van ziekte en beschermen van de gezondheid van de inwoners van Haaksbergen. Dit doet de gemeente in samenwerking met de Twentse gemeenten en GGD. De gemeente werkt vanuit een regionale visie 'Gezonde Generaties in Twente 2024-2027'. Daarbinnen wordt ingezet op vier thema's (*mentale gezondheid, leefstijl, beschermen en vaccineren, leefomgeving*) met aandacht voor de overkoepelende uitgangspunten en wisselende aanpak in de leeftijdsgroepen.

Afval

In december 2025 is de grondstoffenvisie gemeente Haaksbergen 2026-2030 vastgesteld. In 2027 is het de bedoeling fase 1 "de basis op orde" afgerond te hebben. In 2027 wordt dan van start gegaan met fase 2 "optimalisatie inzameling". Hiervoor wil de gemeente de data die zij ontvangt door invoering van het containermanagementsysteem en ondergronds inzamelen bij hoogbouw gebruiken om de afvalinzameling te optimaliseren. Dit zal gepaard gaan met een raadsbesluit over de start van de optimalisatie in lijn met het amendement op de grondstoffenvisie, waarin is besloten dat voor de start van een nieuwe fase van de grondstoffenvisie een raadsbesluit genomen moet worden. De verwachting is dat er geen extra investeringen nodig zijn voor de invoering van fase 2 van de grondstoffenvisie.

Duurzaamheid

In 2027 gaat de gemeente verder met uitvoeren van hetzelfde beleid als in 2026. Binnen de energietransitie gaat de gemeente verder met het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed op basis van het vastgestelde vastgoedbeleid. Inwoners worden ondersteund bij woningisolatie, onder meer via subsidies en energiecoaches. Het warmteprogramma dat in 2026 in werking is getreden wordt geïmplementeerd in Haaksbergen. In Haaksbergen leidt dit vooral tot meer warmtepompen en elektrificatie. De gemeente zal daarom in lijn met regionale en landelijke ontwikkelingen adviseren meer batterijopslag te realiseren en te gaan voor kleinschalige lokale opweksystemen.

Bij het project Windpark Oude Buurserdijk blijft de gemeente lokale belangen zorgvuldig meewegen. De gemeente blijft streven naar maximaal lokaal eigendom bij alle toekomstige ontwikkelingen.

Daarnaast ondersteunt de gemeente ondernemers bij verduurzaming, ook waar zij te maken hebben met de gevolgen van netcongestie. De communicatie-inzet richting inwoners blijft

gericht op het vergroten van bewustwording rondom verduurzaming. Tot slot blijft de gemeente onderzoeken hoe alternatieve energiedragers, zoals waterstof en groen gas, kunnen bijdragen aan de lokale energietransitie, binnen de bestaande regionale samenwerking.

Netcongestie

Netcongestie is een ontwikkeling met directe impact op de uitvoerbaarheid van vastgesteld beleid binnen de gemeente Haaksbergen. Door beperkte aansluitruimte bij Enexis komen meerdere beleidsdoelen onder druk te staan, waaronder woningbouw, verduurzaming van gemeentelijk vastgoed, elektrificatie van bedrijven en realisatie van lokale energieprojecten. Ook vergunningverlening, de uitvoering van de Omgevingswet, participatietrajecten en de regionale afspraken over de energietransitie worden hierdoor geraakt.

Landelijke handreikingen van RVO en VNG benadrukken dat gemeenten een essentiële verantwoordelijkheid hebben bij netinpassing, ruimtelijke keuzes en de coördinatie tussen initiatiefnemers en netbeheerder, omdat netcongestie raakt aan kerntaken zoals ruimtelijke ordening, vergunningverlening en economische ontwikkeling.

Deze ontwikkeling vraagt vanaf 2027 structurele capaciteit op het gebied van infra/netinpassing, juridische borging, RO-ondersteuning en strategische communicatie.

2.9 Programma 8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Inleiding

Binnen dit programma valt ruimtelijke ontwikkeling binnen de kernen en het buitengebied, het beleid voor woningbouw en duurzaamheid.

Woningbouw

De vraag naar woningen is groot. De ambitie in de Omgevingsvisie van de gemeente Haaksbergen is om in de periode 2024-2034 minimaal 900 woningen te bouwen. Na 2034 stopt de gemeente niet met bouwen. In de Ruimtelijke Ontwikkelstrategie Twente is een opgave van 80.000 woningen opgenomen over de periode 2022-2050 voor heel Twente. Dit betekent voor Haaksbergen een aanvullende opgave van 1600 woningen. Het totaal komt daarmee op 2500 extra woningen.

Het college legt een voorstel aan uw raad voor om een bestemmingsreserve in te stellen. De realisatiestimulans die de gemeente van het Rijk ontvangt, doteert zij aan deze bestemmingsreserve. Hieruit wil de gemeente de benodigde extra personele capaciteit voor realisatie van deze opgave betalen.

Met name voor de gemeentelijke projecten zal dit extra investeringen met zich meebrengen. Per project worden de kosten en opbrengsten in beeld gebracht, gekoppeld aan een tijdsplanning.

Transitie landelijk gebied

Het landelijke gebied is in ontwikkeling. Daarom is de gemeente bezig met het opstellen van het programma Toekomstbestendig Buitengebied. Dit betreft een doorvertaling van de Omgevingsvisie. Hierin komen thema's als wonen en werken in het landelijk gebied breed aan bod met duidelijke richtlijnen en waar mogelijk kaders.

Energietransitie (inclusief netcongestie)

De gemeente moet stappen zetten op het gebied van energietransitie, zoals batterijopslagsystemen/grootschalige opslag bij opwek. De momenten waarop energie opgewekt wordt, komen niet altijd overeen met de momenten waarop energie gevraagd wordt. Dit vraagt een vrij groot ruimtebeslag, hetgeen vraagt om een goede inpassing in het landschap. Hiervoor moet beleid opgesteld worden en vertaald worden in het omgevingsplan. Als gevolg van het volle stroomnet (netcongestie) kunnen nieuwe woningen en bedrijven niet worden aangesloten. Deze ontwikkelingen lopen daardoor vertraging op of komen geheel stil te staan. Ook kunnen bedrijven en andere partijen niet uitbreiden of verduurzamen, doordat extra elektrisch vermogen niet kan worden gerealiseerd.

Deze ontwikkelingen brengen extra werkzaamheden met zich mee en vragen extra personele inzet, zoals energieplanoloog, juridische kennis en communicatieadvies. Deze werkzaamheden zijn noodzakelijk om in toekomst iedereen van energie te kunnen voorzien.

Vastgoed

In de 2025 heeft uw raad een nieuw vastgoedbeleid vastgesteld, waarbij ook aandacht is voor verduurzaming van het vastgoed. Ook is de onderhoudsplanningen geactualiseerd. Om de groot onderhoudskosten gelijkmatig te verdelen over meerdere begrotingsjaren, heeft de gemeente een voorziening 'Onderhoud gemeentelijke panden'. Op basis van de onderhoudsplanning is geconstateerd, dat de huidige voorziening niet toereikend is.

Om de voorziening in stand te houden is een actueel beheerplan noodzakelijk. In 2026 wordt op basis van dit vastgoedbeleid en de onderhoudsplanningen een beheersplan opgesteld. Dit beheersplan zal, waar van toepassing, de onderbouwing vormen voor het verhogen van de voorziening gebouwen.

3. Financiële ontwikkelingen

3.1 Autonome ontwikkelingen

Prijsstijgingen

Voor het kunnen blijven uitvoeren van de gemeentelijke taken is de gemeente Haaksbergen afhankelijk van de algemene middelen. Die worden in belangrijke mate ontvangen vanuit de algemene uitkering, maar ook dividenden en belastingen zijn inkomstenbronnen, die nodig zijn om stijgingen van lonen en prijzen op te kunnen vangen. In beginsel worden alle prijsstijgingen opgevangen binnen de stelpost prijsstijgingen.

B1. Prijsstijgingen

De gehanteerde prijsstijgingen die volgen uit contracten, wettelijke verplichtingen of financiële uitgangspunten zijn gebaseerd op verschillende indexcijfers, zoals opgenomen in Bijlage 1 'Financiële uitgangspunten'. Voor een nadere toelichting op de prijsstijging per onderwerp wordt verwezen naar deze bijlage.

B2. Dekking: stelpost meerjarige loon- en prijsontwikkeling 2027

De stelpost loon- en prijsontwikkeling voor het jaar 2027 is de belangrijkste dekking voor de verwerking van de prijsstijgingen op de posten B1A t/m B1E.

B3. Dekking: indexatie overige baten

De laatste dekking van de prijsstijgingen is de indexatie van de overige baten. De verhoging van de baten is gekoppeld aan de gecombineerde BBP index.

Mutaties kadernota 2027

(Bedragen x € 1.000)

	2027	2028	2029	2030
B Autonome ontwikkelingen				
<u>Prijsstijging</u>				
1 a Sociaal Domein	-566	-566	-566	-566
1 b Salarislasten	-714	-714	-714	-714
1 c Verbonden partijen	-445	-403	-403	-403
1 d Werkbudgetten	-436	-436	-436	-436
1 d Subsidies	-136	-136	-136	-136
1 e Contractueel	-87	-87	-87	-87
Subtotaal prijsstijging	-2.383	-2.341	-2.341	-2.341
<u>Dekking prijsstijging</u>				
2 Dekking: stelpost meerjarige loon- en prijsontwikkeling	2.254	2.212	2.212	2.212
3 Dekking: indexatie overige baten	129	129	129	129
Subtotaal dekking prijsstijging	2.383	2.341	2.341	2.341
Effect prijsstijging	0	0	0	0

Overige autonome ontwikkelingen

In onderstaande overzicht zijn de autonome ontwikkelingen binnen het bestaande beleid opgenomen en toegelicht in deze Kadernota 2027.

Mutaties kadernota 2027

(Bedragen x € 1.000)

		2027	2028	2029	2030
A	Saldo aanvang kadernota	845	103	5	5
		voordeel	voordeel	voordeel	voordeel
B	Autonome ontwikkelingen				
	<u>Overig autonoom</u>				
4	Paspoortenpiek	50	15	-50	-70
5	Effecten decembercirculaire	142	-35	-29	-29
6	Commissie bezwaarschriften	-35	-35	-35	-35
7	Areaaluitbreiding plantsoenen en bruggen	-26	-26	-26	-26
8	Openbare verlichting	-79	-79	-79	-79
9	Afvoerkosten grond van bermen	-15	-15	-15	-15
10	Mutatiedetectie BAG	-15	-15	-15	-15
11	Formatie leerplicht	-62	-62	-62	-62
12	Nieuwe bekostigingssystematiek ondernemerspunt ROZ	-24	-24	-24	-24
13	Aanbesteding nieuw systeem schuldhulpverlening	-47	-33	-24	-24
14	Uitbreiding formatie inwonersbetrokkenheid	-56	-56	-56	-56
15	Huishoudelijke ondersteuning onderzoek tarieven	-276	-276	-276	-276
16	Actualisatie kapitaallasten	395	198	231	92
17	Uitbreiding formatie archivaris	-47	-47	-47	-47
18	HR 21 Ontwikkelingen	-95	-95	-95	-95
19	Cyberbeveiligingswet	-51	-51	-51	-51
20	Verhuuropbrengsten COA	100	100	100	0
	Subtotaal overig autonoom	-140	-535	-552	-811

Toelichting autonome ontwikkelingen

B4. Paspoortenpiek

De aanvragen voor paspoorten en identiteitskaarten verlopen cyclisch en kennen piekjaren als gevolg van de wettelijke geldigheidstermijnen. In eerdere jaren was in de programmabegroting onvoldoende rekening gehouden met deze schommelingen. Vanaf 2027 worden de legesopbrengsten op basis van het daadwerkelijk aantal te verwachten aanvragen begroot. Hierdoor vallen de inkomsten in 2027 en 2028 hoger uit dan voorheen begroot, terwijl in 2029 en 2030 een daling optreedt wanneer de piek afneemt. Met deze werkwijze sluit de programmabegroting beter aan op de feitelijke aanvraagpatronen en wordt de betrouwbaarheid van onze financiële ramingen vergroot.

B5. Effecten decembercirculaire

De Decemercirculaire 2025 heeft er toe geleid dat de algemene uitkering als gevolg van hoeveelheidsverschillen voor de periode 2027 t/m 2030 is aangepast. Vanaf 2028 heeft dit een klein nadelig effect op de programmabegroting.

B6. Commissie bezwaarschriften

De commissie ziet een duidelijke toename in het aantal bezwaren tegen besluiten over omgevingsvergunningen op grond van de Omgevingswet. Daarom is uitbreiding van de formatie essentieel. Daarnaast worden de tarieven voor presentiegelden verhoogd om concurrerend te blijven en een extra commissielid te kunnen aantrekken.

B7. Areaaluitbreiding plantsoenen en bruggen

De areaaluitbreiding ontstaat omdat het beheer van groen momenteel nog bij een aannemer ligt. Eind dit jaar wordt van meerdere locaties het onderhoud van de aannemer overgedragen aan de gemeente. Het groenonderhoud van de wijk Groenrijck, de oude N18, de Blankenburgerstraat en Meidoorn komen in beheer van de gemeente. Dit geldt ook voor een aantal bruggen (Wiedenbroek vlonder en bruggetje, Scholtenhagen vissteigers en 3 bruggen). Dit brengt extra kosten met zich mee.

B8. Openbare verlichting

De gemeente is overgestapt naar een nieuwe energieleverancier en de energiekosten vallen de komende jaren hoger uit. Daarnaast is de gemeente als eigenaar verplicht periodiek de elektrische installaties te laten keuren. De NEN 3140-keuringen voor elektrische installaties als aanvulling van installatieverantwoordelijkheid.

B9. Afvoerkosten Bermen

In het belang van verkeersveiligheid en voor het behoud van wegen en bermen, worden jaarlijks te hoge bermen verlaagd. Hier komt grond bij vrij. Vanwege milieuregelgeving mag de gemeente vrijgekomen grond bijna nergens meer hergebruiken, waardoor die verplicht gestort moet worden. Dit brengt extra kosten met zich mee.

B10. Mutatiedetectie BAG

ENSIA is een landelijk verantwoordingsstelsel voor Nederlandse gemeenten om de informatieveiligheid en datakwaliteit te waarborgen. Binnen ENSIA de gemeente aantonen dat de BAG actueel, volledig en juist is. Voor het detecteren van gegevensmutaties (de feitelijke werkelijkheid (in buitenwereld) en de registratie in de BAG) moet een toetsing plaatsvinden via een systeem en hiervoor is € 15.000 nodig.

B11. Formatie leerplicht

In 2027 gaat de nieuwe wet Terugdringen schoolverzuim in. Deze wetswijziging legt nadrukkelijker de focus op vroegtijdige signalering, preventie en samenwerking tussen ketenpartners. In het verlengde hiervan vraagt ook de nieuwe wet Van school naar duurzaam werk (januari 2026) om een meer sluitende aanpak richting onderwijsdeelname en het voorkomen van uitval, waarmee het belang van tijdige interventie binnen de leerplichtketen verder toeneemt.

De huidige inzet op leerplicht bedraagt 24 uur per week (0,6 fte). In vergelijking met gemeenten van vergelijkbare omvang is dit in de huidige situatie al een beperkte formatie. In de formatietool leerplicht wordt geadviseerd (advies Berenschot) om te rekenen met 1 fte per 2.700 leerlingen voor de wettelijke basistaken. In Haaksbergen heeft ruim 3.000 leerlingen. De beperkte inzet leidt tot een relatief hoge caseload en zet de uitvoering van wettelijke taken onder druk.

De combinatie van een relatief lage formatie (24 uur), een verzwaarde en complexere caseload en een intensivering van taken als gevolg van bovengenoemde ontwikkelingen, maakt dat de huidige capaciteit niet langer toereikend is om de wettelijke taken adequaat uit te voeren en invulling te geven aan de gevraagde preventieve rol.

B12. Nieuwe bekostigingssystematiek ondernemerspunt ROZ

Om uitvoering te geven aan het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) heeft de gemeente Haaksbergen een dienstverleningsovereenkomst met Regionale Organisatie Zelfstandigen (ROZ). De huidige vorm van financiering van de Regionale Organisatie Zelfstandigen (ROZ) volgt uit de overeenkomst tussen de gemeente Hengelo-ROZ en de deelnemende gemeenten. In deze overeenkomsten is vastgesteld welke regelingen ROZ uitvoert, welke bevoegdheden worden overgedragen en welke taken namens de gemeenten worden uitgevoerd. In artikel 7 en 8 van de overeenkomst is bepaald, dat de gemeente Hengelo per product op basis van vastgestelde tarieven de uitvoeringskosten factureert. Voor Enschede en Almelo zijn afwijkende afspraken gemaakt, waarbij Enschede mede-risicodragend is. De huidige financieringssysteem van ROZ is complex, inefficiënt, onvoldoende transparant en onevenredig. Deelnemende gemeenten betalen alleen een bijdrage voor afgenomen diensten, maar dragen niet, of beperkt bij aan de bestaanskosten van ROZ. Het financiële risico voor ROZ ligt daardoor hoofdzakelijk bij Hengelo, waardoor Hengelo onevenredig veel bijdraagt aan ROZ. Daarbij sluit deze omzet gedreven financieringssysteem onvoldoende aan bij de doelen en ontwikkelingen voor de lokale economie, arbeidsparticipatie en arbeidsmarktbeleid. Er is door Enschede en Hengelo daarom een bestuurlijke opdracht verstrekt om een nieuw financieringsmodel voor ROZ te ontwikkelen. Doel van de opdracht is om per 1 januari 2027 te werken met een nieuwe financieringssysteem, die transparant, eenvoudig en duurzaam is en waarbij de kosten en risico's eerlijk en evenredig verdeeld worden over alle gebruikers van ROZ. Dit is een autonome ontwikkeling die leidt tot een structurele kostenverhoging van ongeveer € 22.000.

B13. Aanbesteding nieuw systeem schuldhulpverlening

Het is wettelijk verplicht voor schuldhulpverlening een systeem te hebben voor registratie van trajecten, het verstrekken van managementinformatie en de uitwisseling van gegevens met derden. Het huidige systeem werkt niet in de cloud en wordt uit gefaciliteerd. Daarom wordt in 2026 gestart met een aanbestedingstraject voor een nieuw systeem.

B14. Uitbreiding formatie inwonersbetrokkenheid

Met de inwerkingtreding van de Wet versterking participatie op decentraal niveau zijn gemeenten verplicht hun inspraakverordening te vervangen door een participatieverordening. Gemeenten hebben hiervoor de tijd tot 1 januari 2027. Deze wet schrijft voor dat gemeenten vastleggen hoe inwoners worden betrokken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid en verplicht tevens tot het opnemen van een regeling voor het uitdaagrecht in de verordening. Het uitdaagrecht biedt inwoners en maatschappelijke partijen de mogelijkheid de uitvoering van gemeentelijke taken over te nemen, wanneer zij verwachten deze beter of efficiënter te kunnen uitvoeren. De uitvoering van deze wettelijke verplichtingen vraagt een structurele inzet op beleidsontwikkeling, procesbegeleiding en juridische borging. Daarom is vanaf 2027 een uitbreiding van 0,5 fte noodzakelijk, om deze taken zorgvuldig en tijdig te kunnen uitvoeren.

B15. Huishoudelijke ondersteuning onderzoek tarieven

Gemeenten zijn wettelijk verplicht een reëel tarief te betalen binnen het Sociaal Domein. Bureau HHM heeft in 2025 onderzoek gedaan naar wat in Twente een reële prijs is voor het uurtarief van de HO in 2025 volgens het wettelijk kader van de Algemene Maatregel van Bestuur. Daaruit is een reëel uurtarief gekomen dat op 3 februari 2026 door het college, met terugwerkende kracht per 1 januari 2026, is vastgesteld. Dat betekent een structurele verhoging van ongeveer

€ 219.000 per jaar voor HO. De gemeente ziet al jaren een stijging in het aantal Wmo-indicaties en verwacht dat deze trend vanwege de (dubbele) vergrijzing door blijft gaan. Dat betekent dat de gemeente verwacht dat in 2027 meer mensen een beroep gaan doen op de Wmo. Rekening wordt gehouden met een stijging van de kosten met € 57.000. Met de raadsinformatiebrief van 4 februari 2026 is uw raad over deze ontwikkelingen geïnformeerd.

B16. Actualisatie kapitaallasten

Op basis van de staat C zijn de kapitaallasten geactualiseerd. De kredieten voor I&A zijn verlaagd, waardoor een voordeel op de kapitaallasten ontstaat. Daarnaast zorgt een uitstel of vertraging van kapitaallasten voor een voordeel op de kapitaallasten.

B17. Uitbreiding formatie archivaris

Om te voldoen aan de verplichtingen uit de Archiefwet is vanaf 2027 een uitbreiding van de formatie bij de afdeling Documentaire Informatievoorziening noodzakelijk. Voor de uitvoering van de wettelijke taken rond duurzaam beheer, toegankelijkheid en tijdige overbrenging van archiefbescheiden is structureel 0,5 fte extra benodigd.

B18. HR 21 Ontwikkelingen

De functies zijn conform het HR21-functiewaarderingssysteem beschreven en gewaardeerd. Dit systeem gaat uit van vaste, objectief beoordeelde gezichtspunten en een duidelijke koppeling tussen functie-inhoud en waarderingsniveau. Wanneer er door nieuwe wettelijke eisen structureel extra taken ontstaan, of wanneer bestaande taken aantoonbaar worden verzwaard, kan dit aanleiding geven tot een herwaardering. Het is daarbij van belang te beoordelen of:

- de nieuwe taken structureel van aard zijn;
- de wijziging leidt tot een toename in complexiteit, verantwoordelijkheid of impact;
- de functie-inhoud hierdoor aantoonbaar verandert ten opzichte van de oorspronkelijke functiebeschrijving.

In het geval dat dergelijke wijzigingen leiden tot een wezenlijk andere taakinhoud, kan een herwaarderingproces noodzakelijk zijn om te waarborgen dat de functie nog steeds passend en eerlijk is ingeschaald binnen het HR21 raamwerk. Dit proces wordt zorgvuldig uitgevoerd, waarbij altijd wordt gekeken naar de feitelijke, structurele werkzaamheden en de mate waarin deze afwijken van de originele waarderingsgrondslag.

B19. Cyberbeveiligingswet

De Cyberbeveiligingswet (uitvloeisel van de Europese NIS2-wetgeving) scherpt de eisen aan cyberbeveiliging aanzienlijk aan en maakt cyberweerbaarheid expliciet een bestuurlijke verantwoordelijkheid, met strengere zorg-, meld- en registratieplichten en onafhankelijk toezicht. Voor de CISO betekent dit een sterkere focus op strategische advisering, aantoonbaar risicomanagement en intensievere rapportage richting bestuur en toezichthouders. Extra tijd gaat zitten in het beoordelen van toepasselijkheid, het inrichten en onderhouden van een Information Security Management System (ISMS) om meldingen en controles te monitoren, ondersteuning bij bestuurderstrainingen en het voorbereiden van audits en toezicht. Daarmee verschuift de rol van de CISO verder van primair adviserend naar regisserend en coördinerend op organisatieniveau. Dit vraagt een formatie-uitbreiding van 0,5 fte.

B20. Verhuuropbrengsten COA

Vanaf 1 november 2025 wordt een gedeelte van het voormalige schoolgebouw aan de Van Brakelstraat 1 verhuurd aan het COA. Hiervoor ontvangt de gemeente huurinkomsten tot uiterlijk 31 december 2029.

3.2 Overige noodzakelijkheden

Naast bovenstaande autonome ontwikkelingen vinden college en organisatie het belangrijk een aantal noodzakelijke ontwikkelingen op te nemen in de Programmabegroting 2027. Dit betreffen de volgende noodzakelijke ontwikkelingen.

(Bedragen x € 1.000)

	2027	2028	2029	2030
D Noodzakelijkheden				
<i>Overige noodzakelijkheden</i>				
1 Inhalen achterstand onderhoud straatmeubilair	-40	-25	0	0
2 Tijdelijk extra inzet onderhoud speeltoestellen	-40	0	0	0
3 Uitbreiding applicatielandschap	-18	-18	-18	-18
4 Ziektevervangingsbudget	-75	-75	-75	-75
5 Evenementenbudget	-20	-20	0	0
6 Ondermijning Coördinator	-100	0	0	0
7 Uitbreiding dienstverlening begraven	-45	-45	-45	-45
8 Verlenging exploitatiebijdrage zwembad	0	0	0	0
9 Twente Board	0	0	-181	0
Subtotaal overige noodzakelijkheden	-338	-183	-319	-138

D1. Inhalen achterstand onderhoud straatmeubilair

Het college vindt het noodzakelijk in 2027 en 2028 incidenteel extra middelen op te nemen in de programmabegroting. Het straatmeubilair kan anders niet worden vernieuwd en de staat van het straatmeubilair neemt hierdoor verder af. Verzoeken van wijkraden voor vernieuwing van straatmeubilair moeten worden afgewezen.

D2. Tijdelijk extra inzet onderhoud speeltoestellen

Als toestellen verouderd raken en onveilig worden, verdwijnen deze en worden ze niet meer vervangen. Hiermee verdwijnen er speelplekken en hebben kinderen minder mogelijkheden veilig buiten te spelen. Het college vindt het noodzakelijk incidenteel extra middelen beschikbaar te stellen voor het onderhoud van de speeltoestellen.

D3. Uitbreiding applicatielandschap

De modules JeContact, Fundament en de Archiefmodule van RXMission worden structureel opgenomen in het applicatielandschap. JeContact ondersteunt zorgvuldig en veilig contactbeheer met inwoners en ketenpartners. Fundament vormt de stabiele basis voor gegevensbeheer, autorisatie en procesondersteuning. De Archiefmodule zorgt voor duurzame en rechtmatige opslag van documenten, conform wettelijke eisen. Het gaat niet om nieuwe ontwikkelingen, maar om het bestendigen van functionaliteit die inmiddels onmisbaar is voor onze dagelijkse dienstverlening.

Wanneer deze kosten niet structureel worden gemaakt en de modules niet kunnen worden voortgezet, ontstaat risico op onderbreking van dienstverlening, verlies van betrouwbare dossieropbouw en verminderde naleving van wet- en regelgeving. Voor inwoners betekent dit minder transparantie, langere doorlooptijden en mogelijk herhaald aanleveren van informatie.

Voor de samenleving leidt dit tot lagere kwaliteit van dienstverlening, hogere foutkansen en uiteindelijk hogere kosten voor vervangende of hersteloplossingen.

D4. Ziektevervangingsbudget

Het huidige ziektevervangingsbudget is lager dan de basisnorm van 3,9%. In 2026 en 2027 wordt het budget geleidelijk aan verhoogd om uiteindelijk op de basisnorm uit te komen. De verwachting is dat in 2027 de norm op 3,4% zit. Met deze structurele verhoging vanaf 2027 wordt de norm verhoogd naar 3,9%. Gelet op de beperkte personele capaciteit is vervanging van belang en bij lang ziekteverzuim noodzakelijk, om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. Het verhogen van het ziekteverzuimbudget naar de basisnorm van 3,9% borgt deze vervangingsmogelijkheid.

D5. Evenementenbudget

In lijn met de maatschappelijke trend naar meer beleving, ontmoeting en vrijetijdsbesteding is het belangrijk budget voor evenementen beschikbaar te hebben. Een groter en gevarieerder evenementenaanbod versterkt de levendigheid, verhoogt de aantrekkelijkheid van Haaksbergen en draagt bij aan een positieve beleving voor inwoners en bezoekers. In 2027 en 2028 wordt incidenteel extra budget beschikbaar gesteld.

D6. Ondernijning Coördinator

Ondernijning betreft de verwevenheid tussen onderwereld en bovenwereld, waarbij legale structuren worden misbruikt voor criminele activiteiten. Ondernijning is veelzijdig en onzichtbaar, wat de bestrijding complex maakt. Een effectieve aanpak vereist een integrale aanpak: samenwerking tussen de gemeente, politie, OM, Belastingdienst en private partijen. In de praktijk blijkt deze samenwerking complex en versnipperd, waardoor signalen worden gemist. Een speciale coördinator is cruciaal om deze partijen te verbinden en regie te voeren op de casuïstiek. De coördinator ondernijning is verantwoordelijk voor het structureren van de integrale aanpak, versterken van de weerbaarheid en verbinden van partners (politie, OM, belastingdienst). Daarnaast voert deze regie over de bibob-procedure.

Uw raad heeft incidentele middelen ter beschikking gesteld voor het opzetten van het thema en het inzichtelijk maken van wat nodig is voor structurele borging. Ondertussen is gebleken hoe waardevol deze rol is. Het college wenst deze incidenteel in 2027 te verlengen. Nader wordt onderzocht of en hoe dit structureel geborgd kan worden. Dit wordt in samenhang gezien met alle andere toezichthoudende rollen.

D7. Uitbreiding dienstverlening begraven

De gemeente ziet een blijvende verhoogde belangstelling voor begraven en bijzetten op de gemeentelijke begraafplaats (inclusief de natuurbegraafplaats). Inwoners willen zich vooraf graag goed laten voorlichten over de mogelijkheden.

Voor de administratieve werkzaamheden en om belangstellenden goed te woord te kunnen staan, is een uitbreiding nodig in beheer capaciteit. Dit borgt ook voor de toekomst de inkomsten voor bijzettingen. Bij het niet invullen van deze functie wordt niet de volledige potentie van de begraafplaatsen gebruikt en lopen opbrengsten mis.

D8. Verlening exploitatiebijdrage zwembad

Een raadsvoorstel is opgesteld inzake een verlengde exploitatiebijdrage voor het zwembad. De beheer- en exploitatieovereenkomst eindigt van rechtswege op 1 mei 2027. Met het verlengen van deze overeenkomst voor een periode van acht maanden (tot 31 december 2027) borgt het college dat de zwemvoorziening voor zwemlessen, verenigingen, doelgroepen en inwoners beschikbaar blijft, zolang nog geen duidelijkheid is geboden over de toekomst van een zwemvoorziening in Haaksbergen. Dit sluit aan bij de eerder door uw raad uitgesproken lijn om de continuïteit te waarborgen.

De verlengingsperiode geeft ruimte om samen met de werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van gebruikersgroepen, het voorkeursscenario te verdiepen op haalbaarheid en organisatie. De exploitatiebijdrage voor 2027 past niet volledig binnen de bestaande programmabegroting. Het tekort van € 295.000 wordt gedekt uit de bestemmingsreserve zwembad. Per saldo is daarmee de bijstelling van de programmabegroting neutraal. Dit betekent echter dat het structurele begrotingssaldo € 295.000 lager wordt, omdat dekking uit de reserve altijd als incidenteel worden aangemerkt.

D9. Twente Board

In de Kadernota en vervolgens Programmabegroting 2026 is een taakstelling van 6% te realiseren op de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen met openbare lichamen/bedrijfsvoeringsorganisaties opgenomen. Dit percentage is gebaseerd op de verwachte korting van het Gemeentefonds in 2026, bekend als het ravijnjaar. In de programmabegroting staat dat Haaksbergen uit Twente Board stapt, wanneer de ombuiging van 6% niet of niet volledig via een gezamenlijke taakstelling op gemeenschappelijke regelingen ingevuld kan worden. Het college ziet aanleiding niet langer voor te stellen uit de Twente Board te stappen. Daarvoor zijn meerdere redenen.

1. Verstedelijksopgave voor Twente (ontwerp Nota Ruimte van het Rijk).
2. Plan voor de Regio (uitwerking Nationaal Programma Vitale Regio's).
3. Belang van Agenda voor Twente/Regiodeals (looptijd tot en met 2027).

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage 2. Het restant van de taakstelling bedraagt € 181.000. In deze kadernota hebben de taakstelling voor 2029 incidenteel teruggedraaid in verband met de opzegtermijn van twee jaar. Het college betreft de taakstelling vanaf 2030 bij de meerjarige ombuigingsopgave.

3.3 Meerjareninvesteringsplan

In deze paragraaf wordt enerzijds inzicht gegeven in het bestaande investeringsplan, zoals opgenomen in de Programmabegroting 2026. Op basis van de huidige situatie en reeds geautoriseerde (beheer)plannen wordt het Meerjareninvesteringsplan (MIP) geactualiseerd en het effect op de kapitaallasten is in beeld gebracht bij het onderdeel autonome ontwikkelingen. Er worden geen nieuwe investeringen opgenomen, tenzij besluitvorming al heeft plaatsgevonden door uw raad.

Meerjareninvesteringsplan conform begroting 2026

Nr.	Overzicht nieuwe kredieten	2026	2027	2028	2029	2030
a	Vervanging verouderde openbare	400	400			
b	Krediet I&A	215	215	215	215	
c	Riolering: Hibbertstraat	370				
d	Wegen: Hibbertstraat	150				
e	Riolering: Zwarteland	1.100				
f	Riolering: Spoorstraat + plein de Kalter	1.350				
g	Wegen: Spoorstraat + plein de Kalter			3.500		
h	Riolering: Goorsestraat	1.540				
i	Wegen: Goorsestraat	640				
j	Gemalen: Kemerij 2026	30				
k	Riolering: kruising Eibergsestraat - Scholtenhagenweg		690			
l	Wegen: kruising Eibergsestraat -			1.200		
m	Riolering: Bartokstraat - de Weert			570		
n	Wegen: Bartokstraat - de Weert			429		
o	Wegen: Bijdrage reconstructie Sterkerstraat	75				
p	Versterken 3 bruggen Buuserbeek	600				
q	Vervanging Oortjesbrug	2.000				
	Totaal	8.470	1.305	5.914	215	0

Wijzigingen in Meerjareninvesteringsplan

In het proces van de Kadernota 2027 is het Meerjareninvesteringsplan (MIP) 2026-2029 geactualiseerd. Dit heeft geleid tot enkele wijzigingen, maar ook zijn toekomstige investeringen opgenomen die voornamelijk komen uit het rioleringsplan (WRP 2025-2030). Wijzigingen ten opzichte van het gepresenteerde MIP in de Programmabegroting 2026 zijn in onderstaande tabel weergegeven en nader toegelicht.

Wijzigingen t.o.v. bestaande meerjareninvesteringsplan

Nr.	Overzicht nieuwe kredieten	2026	2027	2028	2029	2030
b	Krediet I&A	0	50	50	50	50
k	Riolering: kruising Eibergsestraat - Scholtenhagenweg	0	0	690	0	0
p	Versterken 3 bruggen Buuserbeek	600	915	0	0	0
q	Vervanging Oortjesbrug	2.000	208	0	0	0
r	Riolering (WRP): Centrum Veldmaat	0	0	0	670	0
s	Wegen: Centrum Veldmaat	0	0	0	pm	0
t	Gemalen: Kolenbranderweg	0	40	0	0	0
u	Gemalen: Wiedenbroeksingel	0	40	0	0	0
v	Riolering (WRP): Buuserstraat en	0	0	0	566	0
w	Wegen: Buuserstraat en Wilhelminaviaduct	0	0	0	pm	0
x	Riolering: WRP: 725 pompputten (eerste	0	0	0	0	1.000
y	Riolering: Marktplan	0	0	0	0	600
z	Nieuwbouw basisschool Buurse*	0	2.259	0	0	0
aa	Nieuwbouw basisschool Sint Bonifacius*	0	1.845	0	0	0
ab	Nieuwbouw Assink Lyceum	0	0	0	0	pm
	Totaal	2.600	5.357	740	1.286	1.650

* bedragen conform IHP. Volgt nog separaat voorstel inzake kredietverstrekking

eventuele PM posten zijn financieel niet verwerkt in de begroting. Hievoor dient separate besluitvorming plaats te vinden.

Q. Voor vervanging van de oortjesbrug wordt in afwijking van de financiële verordening een andere afschrijvingstermijn gehanteerd. In plaats van een afschrijvingstermijn van 25 jaar wordt een termijn van 60 jaar gehanteerd. Hierbij wordt aangesloten bij de huidige gebruiksduur van nieuwe bruggen.

B: Kredieten I&A

Op basis van bindende regelgeving (BBV) mogen cloudapplicaties (SaaS) niet meer geactiveerd worden. Door de toenemende verschuiving van investeringskosten naar

exploitatiekosten (de zogenoemde “verSaaSing”), blijven op de investeringskredieten middelen over. Om deze reden zijn de benodigde investeringskredieten naar beneden bijgesteld.

K: Riolering (WRP): kruising Eibergsestraat Scholtenhagenweg

Overeenkomstig het rioleringsplan (WRP 2025-2030) wordt een regenwaterriool gerealiseerd van de Eibergsestraat naar de Poelsbeek. De kapitaallasten van dit krediet worden gedekt binnen de rioolexploitatie. Dit krediet heeft dus geen invloed op het begrotingsaldo. De investering vindt naar verwachting een jaar later plaats.

P: Versterken 3 bruggen Buurserbeek & Q: Vervangen Oortjesbrug

Het college heeft op 30 oktober 2024 besloten gewichtsbepalingen in te stellen op 9 van de 10 bruggen over de Buurserbeek, om schade te voorkomen en zo de verkeersveiligheid en beschikbaarheid van de bruggen te kunnen blijven garanderen (zie adviesnota 10 oktober 2024).

Als gevolg van de gewichtsbepalingen moeten zware voertuigen, waaronder een deel van het landbouwverkeer en vrachtverkeer, omrijden.

Op 22 januari 2025 heeft uw raad een motie aangenomen, waarin wordt verzocht om met een concrete aanpak te komen om de bruggen zo snel mogelijk te versterken of te vervangen, zodat ongehinderd gebruik weer zo snel mogelijk gegarandeerd is.

Uit gesprekken met belanghebbenden, analyse van omrijtijden en benodigde financiële middelen blijkt, dat het vervangen van de Oortjesbrug en het versterken van de Nieuwe brug, Lankheterbrug en Morsinkhofbrug de breedst gedragen oplossing betreft. Daarmee hoeven niet alle bruggen versterkt of vervangen te worden.

In de vastgestelde Programmabegroting 2026 zijn kredieten opgenomen voor deze oplossing. Voor het vervangen van de Oortjesbrug is een krediet van € 2.000.000 beschikbaar. Voor het versterken van de drie genoemde bruggen is een krediet van € 600.000 beschikbaar. Uit nadere uitwerking blijkt dat de in de Programmabegroting 2026 beschikbaar gestelde middelen niet toereikend zijn om de genoemde maatregelen uit te voeren. Dit wordt veroorzaakt doordat de vastgestelde bedragen in de Programmabegroting 2026 zijn gebaseerd op prijspeil 2024 en bij de te versterken bruggen de voorbereidings-, procedure- en begeleidingskosten en risicoreservering niet zijn meegenomen.

Voor het vervangen van de Oortjesbrug is een ophoging met € 208.000 noodzakelijk, het krediet bedraagt dan € 2.208.000. Voor het versterken van de Nieuwe brug, Lankheterbrug en Morsinkhofbrug is een ophoging met € 915.000 noodzakelijk, zodat een totaal krediet van €1.515.000 beschikbaar is.

Door de afschrijvingstermijn van een te vervangen brug te verruimen van 25 naar 60 jaar wordt de financiële afschrijving in lijn gebracht met de technische afschrijving.

R: Riolering (WRP): Centrum Veldmaat & S: Wegen: Centrum Veldmaat

Conform het rioleringsplan (WRP 2025-2030) wordt een regenwaterriool gerealiseerd en slechte riolering vervangen in het centrum van de Veldmaat. De kapitaallasten van dit krediet worden gedekt binnen de rioolexploitatie. Dit krediet heeft dus geen invloed op het begrotingsaldo. De huidige bovengrondse inrichting draagt niet bij aan een aantrekkelijk winkelcentrum. Vanuit dat oogpunt is een kwaliteitsimpuls noodzakelijk, waarbij ook aandacht is voor een meer klimaatbewuste en duurzame inrichting.

T: Gemalen: Kolenbranderweg & U: Gemalen: Wiedenbroeksingel

Dit gemaal is aan het einde van zijn technische levensduur en dient gerenoveerd/vervangen te worden. Het betreffen projecten overeenkomstig het rioleringsplan (WRP 2025-2030). De kapitaallasten van dit krediet worden gedekt binnen de rioolexploitatie. Dit krediet heeft dus geen invloed op het begrotingssaldo.

V: Riolering (WRP): Buurserstraat en Wilhelminaviaduct & W: Wegen: Buurserstraat en Wilhelminaviaduct

Het betreft de realisatie van een regenwaterriool en vervanging van slechte riolering in de Buurserstraat conform het rioleringsplan (WRP 2025-2030). De kapitaallasten van dit krediet worden gedekt binnen de rioolexploitatie. Dit krediet heeft dus geen invloed op het begrotingssaldo. Het viaduct en de onderliggende waterbergingskelder voldoen niet meer aan de richtlijnen en kunnen niet al het verkeer dragen, daarbij is de verharding van de Buurserstraat in slechte staat.

X: Riolering (WRP): 725 pompputten (eerst gedeelte)

In de periode 2002-2003 zijn nagenoeg alle huizen in het buitengebied aangesloten op drukriolering. Onderdeel van het drukrioleringsstelsel zijn 1450 pompputten. Van deze pompputten zijn het elektrische en mechanische gedeelte na 30 jaar gebruik aan vervanging toe. Dit gebeurt in 2 tranches van 725 putten per stuk.

Y: Riolering Marktplan

Ten behoeve van de realisatie van het Marktplan moet riolering aangelegd worden in de openbare ruimte tussen de Hibbertstraat en de Kloksteeg. Deze investering voorziet in het realiseren van een gescheiden rioolstelsel.

Z en AA: Nieuwbouw basisscholen Buurse en Sint Bonifacius

In het integraal huisvestingsplan is ver/nieuwbouw voor de basisschool Buurse en Bonifacius opgenomen. Het opgenomen investeringsbedrag in het MIP komt overeen met het integraal huisvestingsplan en de bijbehorende kapitaallasten zijn reeds opgenomen in de programmabegroting.

AB: Nieuwbouw Assink Lyceum

In de Programmabegroting 2026 heeft de gemeente Haaksbergen een eerste reservering gemaakt voor nieuwbouw van Het Assink Lyceum in 2030. Daarbij is uitgegaan van investeringsbedragen conform het integraal huisvestingsplan. Deze blijkt echter niet toereikend door stijgende bouwkosten. Definitieve besluitvorming over de bouw van Het Assink Lyceum moet nog plaatsvinden. Afhankelijk van het gekozen scenario wordt een investeringsbedrag opgenomen in het MIP.

Geactualiseerde Meerjareninvesteringsplan 2027-2030

Na actualisering van het bestaande investeringsplan ziet het MIP 2027-2030 er als volgt uit.

Nr.	Overzicht nieuwe kredieten	2026	2027	2028	2029	2030
a	Vervanging verouderde openbare verlichting	400	400	0	0	0
b	Krediet I&A	215	50	50	50	50
c	Riolering: Hibbertstraat	370	0	0	0	0
d	Wegen: Hibbertstraat	150	0	0	0	0
e	Riolering: Zwarteland	1.100	0	0	0	0
f	Riolering: Spoorstraat + plein de Kalter	1.350	0	0	0	0
g	Wegen: Spoorstraat + plein de Kalter	0	0	3.500	0	0
h	Riolering: Goorsestraat	1.540	0	0	0	0
i	Wegen: Goorsestraat	640	0	0	0	0
j	Gemalen: Kemerij 2026	30	0	0	0	0
k	Riolering (WRP): kruising Eibergsestraat - Scholtenhagenweg	0	0	690	0	0
l	Wegen: kruising Eibergsestraat - Scholtenhagenweg	0	0	1.200	0	0
m	Riolering (WRP): Bartokstraat - de Weert	0	0	570	0	0
n	Wegen: Bartokstraat - de Weert	0	0	429	0	0
o	Wegen: Bijdrage reconstructie Sterkerstraat	75	0	0	0	0
p	Versterken 3 bruggen Buurserbeek	600	915	0	0	0
q	Vervanging Oortjesbrug	2.000	208	0	0	0
r	Riolering (WRP): Centrum Veldmaat	0	0	0	670	0
s	Wegen: Centrum Veldmaat #	0	0	0	pm	0
t	Gemalen: Kolenbranderweg	0	40	0	0	0
u	Gemalen: Wiedenbroeksingel	0	40	0	0	0
v	Riolering (WRP): Buurserstraat en Wilhelminaviaduct	0	0	0	566	0
w	Wegen: Buurserstraat en Wilhelminaviaduct #	0	0	0	pm	0
x	Riolering: WRP: 725 pompputten (eerste	0	0	0	0	1.000
y	Riolering: Marktplan	0	0	0	0	600
z	Nieuwbouw basisschool Buurse*	0	2.259	0	0	0
aa	Nieuwbouw basisschool Sint Bonifacius*	0	1.845	0	0	0
ab	Nieuwbouw Assink Lyceum #	0	0	0	0	pm
	Totaal	8.470	5.757	6.439	1.286	1.650

* bedragen conform IHP. Volgt nog separaat voorstel inzake kredietverstrekking

eventuele PM posten zijn financieel niet verwerkt in de begroting. Hievoor dient separate besluitvorming plaats te vinden.

3.4 Latente ontwikkelingen

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de latente ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen die het college eigenlijk wenselijk en noodzakelijk vindt, maar niet vallen onder autonome ontwikkelingen. Hierdoor worden deze ontwikkelingen ook niet verwerkt in de Programmabegroting 2027, omdat hiervoor momenteel geen middelen zijn.

Latente ontwikkeling	Incidenteel ben.	Structureel ben. 2027	Structureel ben. 2028	Categorie	Consequentie voor de samenleving bij niet uitvoeren
Investeren in beleidsinzet Zorg, Veiligheid en Inburgering om alle benodigde taken met goede kwaliteit uit te voeren.			92.051	Urgent	Toename van ernstige incidenten en ontbreken van een gestructureerde aanpak van inwoners met multiproblematiek. Geen capaciteit voor beleid rondom nieuwkomers, statushouder en asielzoekers, alsmede voor inburgering. Het is ook niet mogelijk om, conform regionale afspraken, voldoende capaciteit te leveren aan de regio. En niet doen kan tot een kostenuitzetting leiden bij VTT. Vanaf 2023 zijn nieuwe wettelijke taken naar de gemeenten gekomen. t.w. mensenhandel, aanpak radicalisering, AVE, Centrum sekduel geweld. De taken onder Asiel en Integratie, huisvesting en inburgering van statushouders en gezinsemigranten zijn ook wettelijke taken, die structureel moeten worden geborgen. het niet uitvoeren van deze taken heeft consequenties voor de uitvoeringsbudgetten die wij van het Rijk ontvangen.
Investeren in beleidsinzet Jeugd om alle benodigde taken met goede kwaliteit uit te voeren.		103.557		Niet urgent	Nodig voor de uitvoering van de maatregelen in de hervormingsagenda Jeugd die bijdrage aan het dempen van de kosten voor jeugdhulp. De hervormingsagenda Jeugd is een landelijke verplichting. Vanuit het Rijk is er geld voor de Hervormingsagenda Jeugd. Deze zou hier ook beschikbaar voor moeten zijn. Gelet op de te plegen ombuigingen is meer inzet op beleid nodig om de benodigde maatregelen ingang te kunnen zetten. Niet alle jeugdtaken kunnen worden uitgevoerd. Dit heeft gevolgen voor de dienstverlening aan de inwoners en leidt tot stagnering van de transformatie en de realisatie van de ombuigingen. Het is ook niet mogelijk om, conform regionale afspraken, voldoende capaciteit te leveren aan de regio.
Coördinator Preventie en Gezondheid		47.000		Niet urgent	Sinds 2023 geven gemeenten uitvoering aan integraal gezondheidsbeleid gebaseerd op het landelijk akkoord "Gezond en Actief Leven Akkoord" (GALA). Het doel is een gezonde leefomgeving, gezonde leefstijl, mentale gezondheid en vitale inwoners. D.m.v. een Specifieke Uitkering (SPUK) richten we ons op vijf preventieve ketenaanpakken: Kansrijke Start, Welzijn op Recept, Valpreventie, Kind naar een Gezonder Gewicht en Volwassenen naar een Gezonder Gewicht. Deze domein overstijgende aanpakken vragen om voortdurende afstemming, samenwerking met netwerkpartners en monitoring. Voor 2026 ontvangen wij voor de ketenaanpakken van het Rijk nog SPUK GALA middelen. Met het nieuwe Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) wordt deze beweging verder versterkt. Landelijke wordt nadrukkelijk ingezet op de verschuiving van ziekte en zorg naar gezondheid en preventie, met een sterke verbinding tussen zorg en het sociaal domein. Als gemeenten moeten we zorgdragen voor een goede borging daarvoor is vanaf 2027 structurele coördinerende rol noodzakelijk. We houden regie en overzicht door coördinatie te bundelen. We willen versnippering voorkomen en zien een efficiëntieslag in het bundelen van coördinatie. Om de uitvoering en coördinatie van deze landelijke preventietaken, én de samenwerking tussen zorgpartners, GGD, sociaal werk en gemeentelijke teams duurzaam te organiseren, is een structurele coördinator Gezondheid & Preventie nodig voor 20 uur per week. Budget €47.000
Vergroten van het aantrekkelijk en goed werkgeverschap door het hebben van een goed en concurrerend thuiswerkbeleid (voorziening binnen Arbobudget).	€ 40.000	12.000		Niet urgent	Thuiswerkbeleid is een essentieel instrument voor een toekomstbestendige organisatie. Draagt bij aan goed werkgeverschap (oog hebben voor behoeften en welzijn medewerkers), efficiëntie / productiviteit (minder reistijd, flexibele werktijden) en het vergroten van de aantrekkelijkheid van de organisatie (moderne werkcultuur, duurzaamheid en concurrentiepositie). Daarnaast bestaat er momenteel spanning m.b.t. de naleving van de Cao-afspraken en de Arbo-wet.

Latente ontwikkeling	Incidenteel ben.	Structureel ben. 2027	Structureel ben. 2028	Categorie	Consequentie voor de samenleving bij niet uitvoeren
Groene toezichthouder (opzichter)		86.000		Urgent	Het behoud van bestaand groen en bomen wordt steeds belangrijker, vanwege biodiversiteit, klimaatadaptie en gezondheid. Dit vraagt om aangescherpte toezicht en handhaving hierop, zodat ongewenst verlies van groen wordt voorkomen. De Toezichthouder Groen houdt toezicht op het beheer en onderhoud van het gemeentelijk groen in Haaksbergen. Daarnaast ziet de hij toe op de aanleg en renovaties van nieuwe groenvoorzieningen en geeft hij adviezen qua behoud van bomen bij infrastructurele werkzaamheden.
Continuering procesregie n.a.v. pilot		96.661		Urgent	Binnen het Integraal Veiligheidsplan 2024 – 2027 is ingezet op een integrale aanpak van complexe zorg- en veiligheidsvraagstukken. De in 2025 door de Noaberpoort uitgevoerde pilot procesregie zorg & veiligheid laat zien dat deze inzet leidt tot betere samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners, snellere en preventieve interventies en meer bestuurlijke grip op risicovolle situaties. Door een duidelijke scheiding tussen casusregie en procesregie wordt voorkomen dat kwetsbare inwoners tussen wal en schip vallen en worden escalaties en hoge maatschappelijke kosten op termijn beperkt. Om deze werkwijze te borgen en maatschappelijke en bestuurlijke risico's te voorkomen, is het noodzakelijk de procesregie structureel te continueren.
Burgerpanel		35.000		Urgent	Met een burgerpanel beschik je over een instrument waarmee inwoners hun mening kunnen geven over relevante thema's binnen Haaksbergen. De onderzoeken gaan dus over onderwerpen die in Haaksbergen spelen of van andere maatschappelijke meerwaarde zijn. We kunnen hiermee inwoners raadplegen over gemeentelijke vraagstukken. Met de inbreng van inwoners weten wij wat zij belangrijk vinden en deze informatie nemen wij mee bij bijvoorbeeld de ontwikkeling van beleid. Het panel valt onder inwonersparticipatie.
Motie eenzaamheid		45.000		Niet urgent	Uw raad heeft in 2025 via de motie Samen Sterk tegen eenzaamheid onder jongvolwassenen verzocht om een versterkte aanpak. Regionaal en lokaal is een (beperkte) aanpak in uitvoering. Een uitgebreide(re) aanpak kost extra tijd en middelen die binnen de huidige formatie en begroting niet beschikbaar zijn. Realisatie van de motie vraagt dus om aanvullende capaciteit en middelen. Hiervoor is aan personele capaciteit en activiteiten een extra structureel bedrag van in totaal € 45.000 nodig. Met deze middelen kan een samenhangende lokale aanpak worden ontwikkeld die aansluit bij bestaande netwerken en preventieve inzet op mentaal welbevinden. Indien er geen aanvullende middelen beschikbaar worden gesteld, blijft uitvoering beperkt tot integratie binnen bestaande werkzaamheden.
Toekomstbestendig centrum Haaksbergen		25.000		Urgent	Een sterke samenwerking tussen gemeente, ondernemers en pandeigenaren met een duidelijke koers en uitvoeringsstrategie, geborgd bij de achterbannen van deze partijen. Het instellen van een gezamenlijke centrum regie, een niet-vrijblijvende samenwerking waar men langjarig gezamenlijk investeert in projecten voor een gezond centrum. De samenwerking werkt, als iedere partner sterk is. Dit betekent dat zij weet wat ze wil, weet wat ze kan en hiervoor ook de middelen (mensen en €) heeft. Bij het niet investeren zal er geen vitaal centrum zijn omdat samenwerking ontbreekt tussen pandeigenaren en centrumondernemers.

Latente ontwikkeling	Incidenteel ben.	Structureel ben. 2027	Structureel ben. 2028	Categorie	Consequentie voor de samenleving bij niet uitvoeren
Project vitale vakantieparken		100.000		Urgent	De voortdurende permanente bewoning van verblijfsrecreatie heeft een onbedoeld negatief effect op het toeristisch potentieel en ondermijnt onze ruimtelijke ordening, trekt ondermijning en overlast aan en verdringt recreanten. Hierdoor neemt de leefbaarheid en veiligheid voor de hele gemeenschap af.
Structurele middelen voor aanpak netcongestie		220.000		Urgent	Wanneer de gemeente niet structureel inzet op de opgave netcongestie, komen meerdere onderdelen van bestaand vastgesteld beleid tot stilstand. Woningbouwprojecten kunnen niet worden aangesloten en lopen vertraging op. Bedrijven kunnen niet uitbreiden of verduurzamen, wat leidt tot economische schade en verlies van werkgelegenheid. Maatschappelijke voorzieningen (scholen, sport, zorg) kunnen de overstap naar duurzame warmte of elektriciteit niet maken. Vergunningverlening en ruimtelijke ontwikkeling worden vertraagd of juridisch kwetsbaar, met risico op bezwaar, beroep en planschade. Zonder regie en afstemming met Enexis ontstaan langere wachttijden, meer overlast, beperkte investeringsruimte en afnemend vertrouwen bij inwoners en ondernemers. De leefbaarheid, economische vitaliteit en klimaatdoelen van Haaksbergen komen hierdoor direct in het geding. We willen de aanpak voor netcongestie betalen uit de middelen die we ontvangen voor CDOKE (gericht op duurzaamheid). Dit moet nog nader onderzocht worden.
Samenwerking informatiemanagement met de gemeente Hengelo	€ 1.000.000		950.000	Urgent	De vorm van de samenwerking en de uitwerking daarvan dient nog plaats te vinden. De structureel opgevoerde kosten betreffen daarom een inschatting. Dit zijn de extra kosten die nodig zijn voor de structurele samenwerking met Hengelo indien besloten wordt deze samenwerking vorm te geven. De incidenteel benodigde middelen betreffen ook een inschatting. Deze middelen zijn nodig om op een volwassenheidsniveau te komen die voorwaardelijk is voor het aangaan van een samenwerking. Deze kosten worden niet enkel in het jaar 2027 ingezet.

	Incidenteel	Structureel 2027	Structureel 2028	Totaal structureel
Latente ontwikkelingen	€ 1.040.000	770.218	1.042.051	€ 1.812.269

3.5 Toekomstige financiële positie

Deze kadernota laat zien dat de gemeente Haaksbergen voor flinke financiële uitdagingen staat. De Programmabegroting 2027 laat nog een positief begrotingssaldo zien, maar vanaf 2028 laat de meerjarenbegroting een toenemend tekort zien. Belangrijke oorzaak van het tekort is de structurele korting van het Rijk op het Gemeentefonds. Door de incidentele compensatie in de Meicirculaire 2025 (voor 2026 en 2027) is het ravijnjaar verschoven naar 2028. Dit houdt de financiële positie structureel onder druk.

De resultaten ontwikkelen zich als volgt:

- 2027: + € 367.000
- 2028: – € 615.000
- 2029: – € 867.000
- 2030: – € 944.000

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling saldo begroting	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Saldo begroting 2026-2029	984	2	249	249
Amendement A17 Zwembad de Wilder	-200	0	-200	-200
Mutaties eindejaarsrapportage 2025	61	101	-45	-45
Saldo begroting voor aanvang Kadernota 2027	845	103	4	4
Autonome ontwikkelingen Kadernota 2027	-140	-535	-552	-811
Financiële consequenties noodzakelijkheden	-338	-183	-319	-138
Saldo begroting na vaststelling Kadernota 2027	367	-615	-867	-944

**Latente ontwikkelingen zoals gepresenteerd in paragraaf 3.4 maken geen onderdeel uit van deze begrotingscijfers.*

Wat betekent dit voor toezicht?

Op grond van de Gemeentewet dient de programmabegroting structureel en reëel in evenwicht te zijn. De provincie beoordeelt dit op basis van de vastgestelde programmabegroting.

Repressief (regulier) toezicht is daarbij het uitgangspunt; preventief toezicht wordt toegepast indien niet aan de eisen wordt voldaan. Er zijn 3 uitkomsten mogelijk.

1. De programmabegroting (1ste jaar) is op orde en de meerjarenraming (laatste jaarschijf) is op orde.
2. Alleen de programmabegroting (1ste jaar) is op orde of alleen de meerjarenraming (laatste jaarschijf) is op orde.
3. De programmabegroting en de meerjarenraming zijn niet op orde.

Bij de eerste twee uitkomsten kan de gemeente haar huishoudboekje zonder toestemming van de provincie uitvoeren. Er is dan sprake van 'repressief toezicht', het normale toezicht.

Bij de derde uitkomst ligt dat anders. De provincie vindt dan dat de gemeente haar huiswerk over moet doen. De gemeente valt dan onder verscherpt toezicht oftewel 'preventief toezicht'. De gemeente moet dan een nieuwe programmabegroting of een aanpassing van de programmabegroting naar de provincie sturen. Totdat de provincie die heeft goedgekeurd, moet de gemeente goedkeuring vragen om bepaalde uitgaven te kunnen doen

In onderstaand overzicht is het structureel begrotingssaldo gepresenteerd. Ook hieruit blijkt dat het structureel begrotingssaldo alleen in 2027 positief is.

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling saldo begroting	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Saldo begroting 2026-2029	984	2	249	249
Saldo incidentele lasten	367	0	0	0
Structureel saldo begroting 2026-2029	1.351	2	249	249
Amendement A17 Zwembad de Wilder	-200	-200	-200	-200
Mutaties eindejaarsrapportage 2025	61	101	-45	-45
Structureel Saldo aanvang Kadernota	1.212	-97	4	4
Structurele autonome ontwikkelingen Kadernota 2027	-240	-635	-652	-811
Structurele Financiële consequenties van de noodzakelijkheden	-433	-138	-319	-138
Structureel Saldo Kadernota incl autonome ontwikkelingen	538	-870	-967	-944

Dit betekent dat Haaksbergen voor de Programmabegroting 2027 onder regulier (repressief) toezicht valt, maar mocht volgend jaar de financiële positie niet gewijzigd zijn, betekent dit dat de gemeente Haaksbergen onder preventief toezicht komt te staan. Om dit te voorkomen, worden acties ondernomen voor de korte termijn als onderdeel van het proces van de Programmabegroting 2027, maar ook voor de lange termijn gericht op het proces van de Programmabegroting 2028.

Korte termijn

Op korte termijn wordt richting het proces van de Programmabegroting 2027 het volgende ondernomen om het negatieve begrotingssaldo te verkleinen:

- voor de Programmabegroting 2027 geen indexering toepassen op subsidies;
- het Meerjareninvesteringsplan nogmaals tegen het licht houden en afwegen of bepaalde investeringen later of op een ander niveau kunnen worden uitgevoerd;
- de toerekening van de overhead en loonkosten aan het gesloten circuit (afval, riolering en grondexploitaties) beoordelen;
- de kostendekking van de leges van de omgevingsvergunning onderzoeken (titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning).

Lange termijn

Op de lange termijn wordt richting het proces van de Programmabegroting 2028 weer een grootschalige bezuinigingsoperatie opgestart. Na de zomer van 2026 wordt dit proces opgestart. Gezien de verschillende opgaven en wensen die er nog zijn, moet de bezuinigingsoperatie naast het huidige tekort ook voorzien in het genereren van middelen voor toekomstige majeure opgaven en wensen. Aangezien er voor verschillende majeure opgaven nog het nodige onderzocht wordt en keuzes gemaakt moeten worden, is het op dit moment niet mogelijk de extra financiële opgaven te kwantificeren. Het proces van de Programmabegroting 2027 wordt gebruikt om de grote opgaven nader te kwantificeren en keuzes te maken voor de benodigde middelen. Op basis hiervan kan tijdens het proces van de Programmabegroting 2027 worden bepaald hoe groot de totale omvang van de bezuinigingsoperatie moet worden. De gemeente Haaksbergen heeft al verschillende bezuinigingsrondes doorlopen, waardoor al

veel bezuinigd is. Dit betekent dat er ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden, om in de toekomst een sluitende programmabegroting te realiseren.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

Om een volledig inzicht te geven in de financiële positie, is de ontwikkeling van het weerstandsvermogen ook opgenomen.

Verwachte ontwikkeling weerstandscapaciteit 2026 tot en met 2030					(bedragen * € 1.000)
Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve (31-12) incl. begrote jaarresultaat	11.318	11.331	10.458	9.591	8.647
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	11.318	11.331	10.458	9.591	8.647
Onvoorzien	0	0	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit OZB (structureel) *	1.305	1.305	1.305	1.305	1.305
Totaal structurele weerstandscapaciteit	1.305	1.305	1.305	1.305	1.305
Totaal inc. + str. weerstandscapaciteit	12.623	12.636	11.763	10.896	9.952
Benodigde weerstandscapaciteit	6.258	6.258	6.258	6.258	6.258
Ratio	2,02	2,02	1,88	1,74	1,59

* conform begroting 2026

In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen is vastgelegd hoe de gemeente omgaat met de weerstandsratio. De gemeente streeft een ratio van boven de 2 na. Om te voorkomen dat de reserves regelmatig moeten worden aangevuld door fluctuaties in de beschikbare weerstandscapaciteit, wordt een ondergrens van 1,4 gehanteerd.

Bovenstaande ontwikkeling van de weerstandsratio past binnen het vastgestelde beleid. In 2027 is de weerstandsratio boven de 2,0 en vanaf 2028 komt de ratio onder de streefratio van 2,0. Daarbij laat de ratio een dalende lijn zien, maar blijft wel boven de ondergrens van 1,4. Dit bevestigt de noodzaak om bij te sturen.

Te beklemmen algemene reserve					(bedragen x € 1.000)
Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal aan risico's	6.258	6.258	6.258	6.258	6.258
Benodigd weerstandscap. Bij streefratio 2 (2x risico's)	12.516	12.516	12.516	12.516	12.516
Onvoorzien + onbenutte belastingcapaciteit	1.305	1.305	1.305	1.305	1.305
Te beklemmen algemene reserve (bij streefratio 2)	11.211	11.211	11.211	11.211	11.211
Te beklemmen algemene reserve (bij min. ratio 1.4)	7.456	7.456	7.456	7.456	7.456

Bijlage 1. Financiële uitgangspunten

Percentage loon- en prijsontwikkeling

Onderwerp	2027			Bron
	Aanp. 2026	2027	Totaal	
Salarislasten	0,00%	4,20%	4,20%	CEP loonvoet overheid
Jeugd	-0,16%	3,74%	3,58%	NZA (90% personeel, 10% materieel)
Jeugd maatregelhulp	-0,16%	3,74%	3,58%	NZA (90% personeel, 10% materieel)
Wmo	-0,16%	3,74%	3,58%	NZA (90% personeel, 10% materieel)
Huishoudelijke ondersteuning	-0,16%	3,74%	3,58%	NZA (90% personeel, 10% materieel)
GR'en/verbonden partijen				Conform begrotingen 2027 GR'en
Vervoer		3,20%	3,20%	NEA Index
Contractueel	0,18%	4,30%	4,48%	BBP Index
Overige prijsgevoelige budgetten	0,18%	4,30%	4,48%	BBP Index
Subsidies*	0,18%	4,30%	4,48%	BBP Index
Belastingen en heffingen	0,18%	4,30%	4,48%	BBP Index
Overige baten	0,18%	4,30%	4,48%	BBP Index

De kolom 'Aanp. 2026' betekent dat het ten tijde van de Programmabegroting 2026 bekende indexpercentage vergeleken wordt met het actuele indexpercentage 2026 en hier voor 2027 een correctie op wordt toegepast. De reden hiervoor is dat verschillen tussen programmabegroting en realisatie zich alleen incidenteel in 2026 voordoen en niet structureel doorwerken naar toekomstige jaren. Er vindt geen nacalculatie van het jaar 2025 plaats.

Salarislasten

In deze programmabegroting is rekening gehouden met de consequenties van de Cao en de verwachte ontwikkeling van de index 'loonvoet overheid' uit het Centraal Economisch Plan (CEP) 2026. De huidige Cao loopt van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027. Voor 2027 is rekening gehouden met een stijging van 4,2%.

Loon-prijscompensatie Jeugd en Wmo

Voor loon-prijscompensatie Jeugd en Wmo wordt uitgegaan van de indexatiepercentages van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZA). Voor 2027 is gerekend met een percentage voor loon-prijscompensatie van 3,58%, afhankelijk van het type zorg (Jeugd, Jeugd maatregelhulp, huishoudelijke ondersteuning en overige Wmo-zorg), conform de contracten.

Vervoer

Voor loon-prijscompensatie voor Vervoer wordt uitgegaan van de indexatiepercentages van de Nationale Energie Efficiency index (NEA-index). Het is een maatstaf die de energie-efficiëntie van het Nederlandse wegtransport meet. De index wordt gebruikt om de kostenontwikkeling in de transportsector, en daarmee ook in de zorg- en taxivervoersector, inzichtelijk te maken.

Contracten en overige prijsgevoelige budgetten

De budgetten waarbij sprake is van een wettelijke of contractuele verplichting tot indexatie en overige prijsgevoelige budgetten, zijn verhoogd met een percentage voor prijscompensatie. Wordt uitgegaan van de ontwikkeling van de zogenaamde BBP index. Het Rijk gebruikt dezelfde index bij de loon- en prijsontwikkeling van het accres in de algemene uitkering. Dit sluit aan bij de werkwijze van het Rijk.

Gemeenschappelijke regelingen/verbonden partijen

De indexatie voor gemeenschappelijke regelingen (GR) en verbonden partijen is gebaseerd op de ontwerp begrotingen 2027 van de gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen.

*Subsidies**

Voor subsidies wordt normaliter de BBP index gehanteerd. Gezien de financiële positie van de gemeente wordt voor de Programmabegroting 2027 voorgesteld geen indexatie toe te passen.

Belastingen en heffingen

Voor de verhoging van de belastingen en heffingen wordt voor 2027 uitgegaan van de gecombineerde BBP index. Het Rijk maakt ook gebruik van deze index bij de berekening van het Gemeentefonds. Daarnaast vindt er, zoals gebruikelijk, nog een correctie plaats in verband met de waardeontwikkelingen.

Overige baten

Voor de verhoging van de overige baten wordt ook de BBP index gebruikt, tenzij in een overeenkomst een andere afspraak is gemaakt.

Ontwikkeling belastingdruk

De ontwikkeling van de belastingdruk is uitgewerkt in de paragraaf Lokale heffingen van de Programmabegroting 2027..

Omslagpercentage

Het omslagpercentage wordt in de paragraaf financiering van de Programmabegroting 2027 berekend en opgenomen.

Gemeentefondsuitkering

In de Programmabegroting 2027 wordt de Gemeentefondsuitkering gebaseerd op de Meicirculaire 2026.

Onvoorzien

Er is jaarlijks € 0 opgenomen voor onvoorziene ontwikkelingen.

Afschrijvingen en rentoerekening

Op investeringen is de Financiële Verordening Haaksbergen van toepassing. De afschrijving en rentoerekening starten op 1 januari van het jaar ná afronding en/of ingebruikname van een actief. De rente wordt berekend over de boekwaarde per 1 januari. Indien afwijkende afschrijvingstermijnen wordt gebruikt, wordt dit specifiek ter besluitvorming voorgelegd aan uw raad.

Bijlage 2. Twente Board

In de Kadernota en vervolgens Programmabegroting 2026 is een taakstelling van 6% te realiseren op de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen met openbare lichamen/ bedrijfsvoerings-organisaties opgenomen. Dit percentage is gebaseerd op de verwachte korting van het Gemeentefonds in 2026, bekend als het ravijnjaar. In de programmabegroting staat dat Haaksbergen uit Twente Board stapt, wanneer de ombuiging van 6% niet of niet volledig via een gezamenlijke taakstelling op gemeenschappelijke regelingen ingevuld kan worden. Daarmee zou een bedrag van € 250.000 bespaard worden. In 2026 is een besparing van € 70.000 gerealiseerd op de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen. In de ontwerp begrotingen voor 2027 is een besparing te zien van € 48.000 bij drie van de zes gemeenschappelijke regelingen. In hoofdzaak wordt deze besparing evenwel teniet gedaan door kostenstijgingen bij SamenTwente, die met € 83.000 de indexatie overstijgen.

Uw raad heeft afgelopen jaar een drietal (financiële) zienswijzen op de begrotingen van verbonden partijen ingediend. Een zienswijze om afspraken omtrent loon- en prijsindexatie met ingang van 2027 te wijzigen, heeft regionaal navolging gekregen. Ook de zienswijze dat de korting op specifieke uitkeringen van het Rijk (Spuk's) binnen de eigen begrotingen op moet worden gevangen, heeft opvolging gehad. Een zienswijze dat invulling moet worden gegeven aan een structurele taakstelling van 6% van het begrotingstotaal, is niet opgevolgd. Een taakstelling op gemeenschappelijke regelingen is van veel stakeholders afhankelijk. Daarbij moet in ogenschouw worden genomen dat het Rijk met de Voorjaarsnota 2026 het ravijnjaar feitelijk heeft opgeschoven naar 2028.

De gemeente is enerzijds kritisch op de kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen. Dat is ook de houding in de (algemeen) besturen van deze regelingen. Anderzijds ziet het college aanleiding niet langer voor te stellen uit de Twente Board te stappen. Daarvoor zijn meerdere redenen.

1. In de ontwerp Nota Ruimte van het Rijk is Twente opgenomen als regio waarin een verstedelijkingsopgave moet plaatsvinden:

“De regio Twente kan vanaf 2030 een grotere rol spelen in de nationale woningbouwopgave. De regio kan mogelijk ruimte bieden aan meer dan 100.000 extra inwoners (tot 2050 circa 60.000 nieuwe woningen). De verstedelijkingsstrategie moet een integraal toekomstbeeld geven voor wonen, werken en leven in Twente. Daarbij is er aandacht voor bereikbaarheid, economie, landschap, natuur, energie en klimaat. De schaa sprong wordt ook ingezet om voorzieningen in kleinere kernen op peil te houden.”

Het bestuurlijk overleg voor het Twente Board is het vehikel waarbinnen regionaal een invulling aan deze opgave tot stand wordt gebracht. Dat heeft geleid tot de Regionale Ontwikkelstrategie Twente (ROS Twente). In het ontwerp daarvan is Haaksbergen opgenomen als dynamisch knooppunt. De ROS Twente benoemt voor de acht dynamische knopen, waaronder de kern Haaksbergen, een totale ambitie van 20.000 nieuwe woningen over de periode 2022-2050. De verstedelijkingsafspraken in de ROS Twente zien met name op de onderdelen wonen, werken en mobiliteit, waaronder een hoogwaardige OV-verbinding tussen Haaksbergen en de steden.

Het college is van oordeel dat het uit de Twente Board treden de positie van Haaksbergen in de regionale verstedelijkingsopgave zou schaden.

2. De regionale positionering van Haaksbergen is ook van belang in het Nationaal Programma Vitale Regio's.

Dit programma is tot stand gekomen als opvolging van het advies uit 2023 "Elke regio Telt". Dit adviesrapport is opgesteld door drie belangrijke adviesraden van het Rijk: de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving en de Raad voor het Openbaar Bestuur.

- *Herijk de reguliere beleids- en investeringslogica van het Rijk*, door het Rijksbeleid te richten op brede welvaart in alle regio's en het mogelijk maken om budgetten te bundelen.
- *Investeer in langjarige en substantiële programma's voor regionale ontwikkeling*, door regio's kansenagenda's te laten ontwikkelen voor een grotere brede welvaart en als Rijksoverheid langjarige investeringsbudgetten beschikbaar te stellen.

Via de Twente Board is Haaksbergen gesprekspartner met het Rijk. Het Plan voor de Regio, voorheen kansenagenda, is het eerste resultaat sinds de aanwijzing door het Rijk van Twente als een van de elf regio's onder het nationale programma vitale regio's. Het ministerie van BZK werkt momenteel aan het proces en de vormgeving van een uitvoeringsagenda. Twente denkt mee over de opzet en hoe verder. Daarbij wordt ook de koppeling met het coalitieakkoord en mogelijke beschikbare budgetten gelegd. Dat is nodig omdat de herijking van de investeringslogica nog niet veel heeft opgeleverd tot heden en er (nog) geen extra geld beschikbaar is gesteld door het kabinet, niet anders dan procesgeld voor de komende jaren. De regio voert een lobby in aanloop naar de behandeling van de Rijksbegroting na de zomer. Dit doet zij samen met de andere 10 NPVR-regio's en apart als Twente waar het kan en moet. De kernboodschap: voorzetting van het NPVR met de huidige regio's, nu echt werk maken van de herijking van de beleids- en investeringslogica en structurele middelen voor de uitvoering van onze opgaven.

Uit de Twente Index uit 2023 volgt dat 2700 werknemers uit Haaksbergen naar Enschede gaan. Daarnaast werken 1300 mensen in Hengelo. Ook bij andere afzonderlijke gemeenten in de regio werken honderden werknemers. Ter vergelijking werken 4500 Haaksbergenaren in Haaksbergen zelf. Dit alleen al geeft het belang aan van een goede positie in en van de regio, voor de werkgelegenheid van Haaksbergen. Via de Agenda voor Twente worden projecten in de regio gefinancierd. Deze kunnen landen in Haaksbergen, maar ook ten goede komen van Haaksbergen door landing elders in de regio. Zo worden in Haaksbergen een aantal bedrijven ondersteund bij hun transformatie naar automatisering van traditionele productiepraktijken, met behulp van digitale technologieën zoals robotica, additieve productie, fabriekssimulatie en virtual reality. Met het Rijk zijn regiodeals gesloten, waarbij het Rijk 50% bijdraagt. De bijdragen van de gemeenten komen vanuit de Agenda voor Twente, gefinancierd door de 14 gemeenten, en deels vanuit de provincie Overijssel. De totale verwachte investering via de Regio Deal II bedraagt € 89.000.000 in Twente. Halverwege de uitvoering van de Agenda voor Twente heeft een investering van € 13.000.000 een multiplier gerealiseerd van een totaal aan € 198.000.000 publieke en private investeringen in de regio. De huidige Agenda voor Twente loopt tot en met 2027. Het college ziet aanleiding de evaluatie en het proces tot een nieuwe Agenda voor Twente in te gaan, alvorens verdere besluiten omtrent Twente Board te nemen.